

הישיבה השלוש-מאות וחמישים-ושמונה של הכנסת השמינית

יום רביעי, כ"ג כסלו תשל"ז (15 דצמבר 1976)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

א. הודעה על חידוש הדיון בהצעת חוק על-ידי ועדת הכספים

(תיקון מס' 4), תשל"ז-1976, לאחר שהונח על שולחן הכנסת. הקריאה השנייה בחוק זה תידחה עד שהצעת החוק תוחזר ותונח על שולחן הכנסת.

היו"ר א. גיבלבר :
הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הנני להודיע כי על-פי סעיף 98(א) החליטה ועדת הכספים לחדש את דיוניה בהצעת חוק נכי רדיפות הנאצים

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מוכר הכנסת נ. לורך :
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת החינוך והתרבות בעניין הצורך בהגברת לימוד השפה הערבית בבתי-הספר לאור חיוניותה לבטחון ולשלום.

היו"ר א. גיבלבר :
ועתה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ג. שאילתות ותשובות

2-3. הנוהג האמור משמש כהנחיה לכל הנוגעים בדבר.

היו"ר א. גיבלבר :
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד) :
כבוד השר, האם נוהג זה שימש נר לרגליו של היועץ המשפטי לגבי איש בכיר העומד היום למשפט?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :
אני מניח שהכוונה היא למר אשר ידליו, התשובה על שאלתך היא שלילית. למר ידליו, לרשותו או לרשות סניגורו, לא הועמד כל חומר ראיות. מה שנעשה הוא שלפי כללי הצדק הטבעי, המחייבים לתת הזדמנות למתן תשובה לכל מי שעלול להיפגע על-ידי החלטה של הרשות, העמידה הממשלה — לפי עצת היועץ המשפטי — לרשות מר ידליו את הנתונים הדרושים כדי שיוכל להגיב עליהם בטרם שוקלת ומחליטה הממשלה בשאלת מינויו של מר ידליו לתפקיד נגיד בנק ישראל.

6416. בדיקת ההאשמות שהעלה בית-המשפט נגד חוקרי המשטרה

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ט"ו בחשוון תשל"ז (8 בנובמבר 1976) :

ביום 3 בנובמבר 1976 השיבות במליאת הכנסת על שאילתה מס' 6226. נושא השאילתה — קביעת בית-המשפט המחוזי בירושלים, ביום 7 בספטמבר 1976 (בזכותו בוחן רכב מרמאללה מאשמות של קבלת שוחד), כי חוקרי המשטרה איימו על עדים, היכום

היו"ר א. גיבלבר :
חברי הכנסת, הסעיף הבא בסדר-היום : תשובות על שאילתות.

6315. שאלת זכותו של חשוד לעיין בחומר הראיות שהוגשו נגדו

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ו' בחשוון תשל"ז (31 באוקטובר 1976) :

אבקש לדעת :

1. באילו מקרים נוהגים היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה או פרקליטי המחוזות להעמיד לעיונם של חשודים חומר ראיות נגדם, הנמצא בידי המשטרה, עוד בטרם נעצרו החשודים ועוד בטרם הוגש נגדם כתב-אישום?

2. היש הנחיות בנדון?

3. אם כן — מה הן?

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

1. הנוהג הוא לאפשר לחשוד או לסניגורו לעיין בחומר הראיות אף לפני הגשת כתב-האישום באותם מקרים שבהם מוגשת בקשה כזאת על-ידי הנוגעים בדבר ובהם משתכנע היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה או פרקליט מחוז שהמדובר בחשוד אשר לגביו, מפאת מצבו או מקצועו המיוחדים, עצם הגשת כתב-האישום עשויה להסב לו נזק חמור במיוחד, ושכלל הנסיבות מן הצדק הוא לאפשר לו או לסניגורו לנסות ולשכנע את התביעה כי החשד אינו מבוסס או שאין מקום להעמיד את החשוד לדין.

3. הנכון שבנסיבות אלו חל פיגור ניכר בבירור משפטים פליליים מן הסוג הנ"ל, ושמיעת ראיות נדרשת לנשיאה חודשים, גם כשהגאשם יושב במעצר?
4. אילו צעדים נוקט משרד המשפטים כדי להביא את המצב על תיקונו?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

1. כן.

2. כן.

3. נכון. עם זאת נשמרים, כמובן, תחומי הזמן הקבועים בסעיף 48 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה—1965, לגבי משך תקופת המעצר.

4. נשיא בית-המשפט המחוזי בחיפה עומד להרחיב את הרכב נוסף לפשעים חמורים, שיישב אף הוא שלושה ימים בשבוע.

6505. איסור פעילות פוליטית משמע עובדי המדינה

חברי-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר המשפטים ביום כ"ח בחשוון תשל"ז (21 בנובמבר 1976):

ממשלת ישראל דנה השבוע בפגישותיהם של אישי שים שונים עם אנשי אש"פ.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם היו בין הנפגשים גם עובדי מדינה או מוסדות ממלכתיים?

2. האם הוצאה הוראה ברורה לעובדי המדינה ומוסדותיה הממלכתיים בנושא זה?

3. אם לא — האם מוכן השר לשקול אפשרות לעדכן את עובדי המדינה ומוסדותיה הממלכתיים בנושא זה?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

1. התשובה שלילית. יושב-ראש דירקטוריון של חברה ממשלתית אינו עובד מדינה או עובד מוסד ממלכתי.

2—3. בנוסף על הדינים החלים על כל אזרחי ישראל חלות על עובד מדינה הוראות חוק שירות המדינה (סיווג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), תשי"ט—1959, הוראות פרק 42.3 לתקש"ר, וכן ההוראה שבסעיף 27 לחוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחס-חוץ וסודות רשמיים), תשי"ז—1957.

לא נראה צורך בהוראות נוספות.

6541. הגשת כתב-אישום נגד המנהל לשעבר של המכס

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום א' בכסלו תשל"ז (23 בנובמבר 1976):

פרקליטות מחוז תל-אביב מסרה לפרקליט מחוז ירושלים ראיות שאספה בשווייץ להשלמת החומר נגד המנהל לשעבר של המכס. על פרקליט מחוז ירושלים להחליט אם יעמיד את הלה לדין.

אבקש לדעת:

היגוש כתב-אישום נגד המנהל לשעבר של המכס?

ועינכם, ובאמצעים אלה סחטו מהם הודעות נגד הנאשם.

תשובתך: "היועץ המשפטי לממשלה נקט את הצעדים הדרושים לבדיקת העניין".

אבקש לדעת:

1. מתי הוחל בבדיקה?

2. על מי, בפועל, היא הוטלה?

3. מה העלתה?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

1. עם פירסום פסק-הדין.

2. הממונה על תלונות הציבור במטה הארצי של משרת ישראל.

3. הבדיקה טרם נסתיימה.

6418. בדיקת עניינה של חברת "עמידר" על-ידי היועץ המשפטי לממשלה

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ט"ו בחשוון תשל"ז (8 בנובמבר 1976):

ביום 3 בנובמבר 1976 אמרת במליאת הכנסת, בתשובה על שאילתה מס' 6146, כי היועץ המשפטי לממשלה טרם סיים את בדיקת עניינה של חברת "עמידר", החברה הלאומית לשיכון עולים בישראל בע"מ.

בעניין זה פתח בית-המשפט העליון, ביום 29 ביולי 1976, ביקורת על הנהלת החברה בקבעו כי היא יד-עזה באופן כללי על מעשי הנאשם (גזבר החברה שהורשע בעבירות של גניבה וזיוף). כן הביע בית-המשפט העליון תמיהה על שהתביעה הכללית לא ראתה לנכון לקרוא אל דוכן העדים בבית-המשפט המחוזי אף לא אחד ממנהלי החברה.

אבקש לדעת:

1. הנסתיימה הבדיקה?

2. אם לא — מתי אמורה היא להסתיים?

3. אם כן — מה העלתה?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

1. לא.

2. נעשה מאמץ לסיים את הבדיקה בהקדם האפשרי.

6490. הפיגור בכיתת-המשפט המחוזי בחיפה בבירור משפטים שנושאים חמורים

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ג בחשוון תשל"ז (16 בנובמבר 1976):

אבקש לדעת:

1. הנכון שבבית-המשפט המחוזי בחיפה דן רק הרכב אחד של שלושה שופטים במשפטים פליליים שנושאים פשעים חמורים (שהעונש עליהם מאסר של עשר שנים ויותר)?

2. הנכון שהרכב האמור יושב לדין רק שלושה ימים בשבוע?

4. האם מוכן כבוד השר לנקוט צעדים דחופים כדי לבטל את ההסכם הנ"ל ולהחזיר לרבנות בהרצליה את מעמדה ואת כבודה?

שר-הדתות י. רפאל:

1. הידיעה איננה נכונה.

2. עד כמה שפרטי ההסכם ידועים למועצות דתיות במשרדי הרי אין בהם משום פגיעה כלשהי במעמד הרבנות. בהסכם שבין הסיעות המרכיבות את הנהלת המועצה הדתית נאמר בין השאר: "נציגי הסיעות הם בדעה כי מעמדה הבלתי-תלוי וסמכותה של הרבנות המקומית בכל הנוגע לשירותים הדתיים יישמרו ללא כל הגבלה".

3. לא ידוע לנו על נסיונות של מועצה דתית כלשהי לערער את מעמד הרבנות המקומית.

6104. המשך תשלום המשכורת לדיין שהורשע בבית-המשפט ונאסר

חבר-הכנסת ר. זכין שאל את שר הדתות ביום כ"ג בתמוז תשל"ז (21 ביולי 1976):

הדיין הרב סגל, שהורשע בבית-משפט בעבירות מטבע, ממשיך לקבל משכורתו כדין אף כי הושעה מתפקידו הדיינות שלו ועל-אף ישיבתו בבית-הסוהר.

דיין אחר יצא לפני שנה לדרום-אפריקה, אך ממשיך לקבל משכורתו כדיין בישראל.

כל זאת משום סיכסוך בין שני הרבנים הראשיים, שבעקבותיו לא מונחה על-ידי שניהם ועדת משמעת לדיינים, ועדה שרק היא רשאית לשלול משכורתו של דיין.

אבקש להשיב לי:

כיצד בדעתו לפעול כדי למנוע מצב מחפיר זה של גזל כספי הציבור והענקת משכורות למי שאינם זכאים להן?

שר-הדתות י. רפאל:

לא כל העובדות המוזכרות ברישה של השאלתה נכונות.

לא נכון שדיין אחד יצא לפני כשנה לדרום-אפריקה וממשיך לקבל משכורת. הדיין שהיה בדרום-אפריקה כחודשיים בימים ובתקופה זו לא קיבל משכורת מקופת המדינה. בינתיים שב הדיין ארצה למקום כהונתו בבית-הדין.

אשר לדיין הרב סגל, נכון שהוא ממשיך לקבל את משכורתו ועד להתלטת בית-הדין המשמעתי, וזאת על-פי חוות-דעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

העיקוב במינוי בית-דין משמעתי לא נבע מה-סיכסוך שבין שני הרבנים הראשיים לישראל, אלא משום שלאחר מינויים התפטרו שניים מחבריו. בית-הדין הרבני הגדול, בנושאות הרבנים הראשיים ליש-ראל, כבר מינה שלושה חברים אחרים לבית-הדין המשמעתי. הגשתי את הקובלנה לפרקליטות המדינה, ובית-הדין המשמעתי כבר קיים ישיבה ראשונה לדין בקובלנה.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

חומר החקירה נמצא עדיין בבדיקה. פרקליט המ-חוז יתן את החלטתו בימים הקרובים.

6587. פירסום מסמך-קניג ב"על המשמר"

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר המשפטים ביום ו' בכסלו תשל"ז (28 בנובמבר 1976):

בעתון "על המשמר" פורסם תכנון של תזכיר סודי בעניין הטיפול בערביי ישראל שכתב מר ישראל קניג, הממונה על מחוז הצפון במשרד הפנים, לידיעת הממונים עליו במשרדו ואשר נשא כותרת "סודי". הפירסום היכה, כידוע, גלים ואין ספק שגרם נזק מדיני בארץ ובחוץ-לארץ.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם אין הנזק הציבורי שנגרם בעניין זה בעקבות הפירסום מצדיק חקירה מלאה של הדלפתו, לרבות חקירת אנשים שונים ב"מכונת-אמת"?

2. היש בדעת היועץ המשפטי לממשלה לפתוח בחקירת השאלה כיצד הגיע התזכיר הסודי לידיעת "על המשמר"? אם לאו — מדוע?

3. על-פי אילו קריטריונים מחליט היועץ המש-פטי אם להורות את המשטרה לחקור הדלפות מסוג אחד ולא לחקור הדלפות מסוג אחר?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

1. לא.

2. לא.

3. לפי הנסיבות של כל מקרה ומקרה, בשים לב בעיקר לחומרת ההדלפה ולסיכוי לגלות את מקורה.

6092. ההסכם על הקמת מועצה דתית חדשה בהרצליה

חבר-הכנסת ש. לורינץ שאל את שר הדתות ביום כ"ב בתמוז תשל"ז (20 ביולי 1976):

"המודיע" מיום י"ח בתמוז תשל"ז מוסר:

"סערת רוחות קשה פרצה בקרב הציבור הדתי בהרצליה כאשר נודע על הקמת מועצה דתית חדשה, שבהסכם להקמתה נאסר על הרבנות המקומית להת-ערב בענייניה."

בהמשך הידיעה נאמר כי הסכם זה "קיבל את אי-שורו וחתיתו של שר הדתות."

כן נאמר כי "לפי ההסכם האמור, לא תוכל הר-בנות להתערב במינוי משגיחים, וכן יישללו ממנה סמכויות המקנות לה כיום ואשר בלעדיהן לא תיתכן הפעלת מועצה דתית בצורה ראויה."

רצוני לשאול:

1. האם הדברים שהתפרסמו בידיעה זו נכונים?

2. אם כן — האם אין הסכם מסוג זה מערער את מעמדה של הרבנות בארץ בכלל ובהרצליה בפרט?

3. האם יש דוגמאות נוספות שבהן הגבילו מו-עצות דתיות את סמכותה של הרבנות המקומית?

רדי איישה את ההרכבים עליידי שיבוצו של דיין גודד, ישיב ימים מספר באחד ההרכבים בבית-הדין הרבני האזורי בחיפה.

2. לא.

3. לא.

4. הורינו להרב אוריה לחזור ארצה, ואכן חזר.

5. ראה תשובתי על שאלה 4.

6. עם שובו של הרב אוריה לעבודה שוב פועל בית-הדין כתיקנו. בבית-הדין בחיפה חסר דיין אחד, והודענו על כך ברשומות. ועדת המינויים לדיינים, שתתכנס, תיתן דעתה לכך.

6301. המשרד תשלום המשכורת לדיין שהורשע בבית-המשפט ונאסר

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר הדתות ביום ז' בחשוון תשל"ז (31 באוקטובר 1976):

אבקש לדעת:

1. הנכון שהדיין הרבני שהורשע בפלילים ומרצה עונש מאסר ממשיך לקבל משכורת בעת ישיבתו בבית-הסוהר?

2. הנכון שדיין הועלה בדרגה בעת ישיבתו בבית-הסוהר?

3. אם כן — המשלים משרד הדתות עם המצב האמור?

4. אילו צעדים ננקטים כדי לשים לו קץ?

שר-הדתות י. רפאל:

לכל השאלות: ראה תשובתי מהיום על השאלות מס' 6104 של חבר-הכנסת דב זכין.

6356. חוברת-הסברה להסדרת יחסי ממון בין בני-זוג

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הדתות ביום ז' בחשוון תשל"ז (31 באוקטובר 1976):

בשנת תשל"ג חוקקה הכנסת חוק יחסי ממון בין בני-זוג, ועליפי נקבע כיצד על בני-זוג לערוך הסכם על-אודות יחסי ממון שבינם ואיזה הסדר יחול עליהם אם לא יערכו הסכם כזה. חוק זה הטיל על רושם הנישואין את החובה להסביר לבני-זוג את מצבם המשפטי אם לא יערכו הסכם (סעיף 3(ב) לחוק), וכן קבע כי אימות של רושם הנישואין להסכם לא יינתן אלא אם נוכח רושם הנישואין כי שני בני-זוג הבינו את משמעות ההסכם ואת תוצאותיו (סעיף 2(ב)(ג) לחוק).

כדי להדריך את רושמי הנישואין במילוי תפסידם וכדי לסייע בידם להציע לבני-זוג שיבקשו זאת נוסח להסדר הרצוי להם, ושיהיה תקיף הן עליפי ההלכה והן עליפי החוק, הפיץ משרד בקרב רושמי הנישואין חוברת בשם "הצעות להסכמים להסדרת יחסי ממון בין בני-זוג" מאת הרב ע"ד שמחה מירון, היועץ המשפטי לשיפוט הרבני במשרד הדתות.

בחוברת זו גם הצעות לסעיפים שהכללם בהסכם שבין בני-זוג עשויה לשפר את מצב בני-זוג בעת מצוקה, ובפרט את מצב האשה וילדיה.

6118. ההשתתפות הכספית של משרד הדתות בפירסום הגדה של פסח

חבר-הכנסת י. שריד שאל את שר הדתות ביום ב' באב תשל"ז (29 ביולי 1976):

בפסח שנה זו פירסם עתון "ידיעות אחרונות" הגדה של פסח בשיתוף משרד הדתות.

שאלתי הן:

א. האם הזמנת ההגדה נעשתה באמצעות לשכת הפירסומים הממשלתיים?

ב. כמה עלה הפירסום הזה למשלם המסים הישראלי?

שר-הדתות י. רפאל:

א. אין המדובר בפירסומים משרדיים המחייבים הזדקקות ללשכת הפירסומים הממשלתיים.

ב. משרד הדתות מייחס חשיבות רבה להפצה נרחבת של ספרות בתחום ההלכה ומסורת ישראל. סיוע בהפצת הגדה של פסח באמצעות עתון תואם את מגמת המשרד להפיץ יהדות בעם. משום כך נענה המשרד להצעת מערכת "ידיעות אחרונות" להשתתף בהוצאה עממית של ההגדה, שצורפה לגליון ערב פסח של "ידיעות אחרונות" והגיעה עקב כך לבתים רבים בישראל. כך נוהג המשרד זה שנים מספר, לסייע מדי פעם בהוצאת ספרי-שימוש דתיים מסוג זה (סידורי-תפילה, תהלים, קינות, סליחות וכדומה). למטרה זו הוצאו 50,000 לירות.

6173. הרכבים לא-מלאים בבית-הדין הרבני בחיפה

חבר-הכנסת מ. שחל שאל את שר הדתות ביום ל' באב תשל"ז (26 באוגוסט 1976):

בית-הדין הרבני בחיפה פועל בדרך כלל בשלושה הרכבים (סך הכל — תשעה דיינים). לאחרונה הועמד לדין אחד הדיינים, וכך ירד ההרכב לשניים, אך בנוסף על כך עוד דיין בבית-הדין הרבני, הרב מרדכי אוריה, עזב לאחרונה את עבודתו, ללא אישור מוקדם של משרד הדתות ו/או הנהלת בית-הדין הרבניים, ונסע לדרום-אפריקה לשלוש שנים. כתוצאה מכך פועל בית-הדין הרבני בחיפה בהרכב אחד בלבד.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם הפרטים הנ"ל נכונים?

2. האם אושרה נסיעתו של הדיין הרב מרדכי אוריה לפני צאתו לדרום-אפריקה?

3. האם היה תקדים דומה שדיין יעזוב את כהונתו לתקופה כה ארוכה ללא נטילת רשות מראש?

4. האם אין מקום להעמיד לדין משמעת את הדיין על עזיבת תפקידו ללא רשות?

5. האם יישמר לו מקומו בבית-הדין?

6. מה בדעת השר לעשות כדי להבטיח הרכב מלא בבית-הדין בחיפה?

שר-הדתות י. רפאל:

1. הפרטים אינם מדויקים. הנהלת בית-הדין במש-

שרייהדות י. רפאל :

1. שעות הקבלה לקהל בבית-הדין בירושלים — בימים א'—ה', בשעות 00:00—13:00, וביום שישי עד שעה 12:00.

בבתי-הדין בתל-אביב, רחובות, באר-שבע, טבריה, אשדוד — בכל ימות השבוע בשעות 08:30—13:00.

2. ירושלים, תל-אביב, חיפה, באר-שבע, אשדוד, פתח-תקווה, רחובות, טבריה וצפת (בית-דין אחד).

היו"ר א. גיבלבר :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך) :

כבוד השר, האם אין משרדך שוקל בכל זאת לפתוח, ולוא רק פעם בשבוע, את בתי-הדין בשעות אחר-הצהריים כדי שאנשים לא יתבטלו מעבודתם?

שרייהדות י. רפאל :

במשרדי שוקלים את הדבר.

6486. סיום העבודות לתיקון הכיוב באזור הכותל המערבי

חברת-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הדתות ביום כ"ג בחשוון תשל"ז (16 בנובמבר 1976) :

זה קרוב לשנה מתנהלת עבודת חפירה באזור הכותל המערבי להתקנת מערכת כיוב מרכיית בס-ביבה.

החפירות, הרעש וההזנחה ברחבה מפריעים זה זמן רב גם לדיירי הרובע היהודי וכן לבאים לכותל.

באחרונה ניתוסף מיפגע חדש, והוא — הריחות הרעים הנודפים מעבודת הכיוב. בזמנם הבטיחו הגור-מים המטפלים בנושא והקבלנים שהביצוע יורו. ביג-תיים מתקרב החורף. הגשמים הראשונים והחזקים שירדו לפני שבועות מספר גרמו לשטפונות באזור הכותל, והמצב עלול להחמיר.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

א. האם ידוע לשר על כך ?

ב. מה פעל משרדו בנושא ?

ג. מתי, לפי הנתונים שבידו, עומדת העבודה להיגמר ?

ד. מה בדעתו לפעול כדי שמיפגע הריחות יסולק ממקום קודש זה ?

שרייהדות י. רפאל :

א. בחודש ניסן תשל"ו, כתוצאה מגשמים עזים, שותקה מערכת הכיוב מהתקופה התורכית בנקודה מערבית-צפונית לרחבת הכותל, ומאז היה צורך בהפעלת שאיבה מכאנית, אשר בלעדיה היו מי הכיוב זורמים לכיוון אבני הכותל.

אנו מודעים לעובדה ששאיבה זו והזרמת מי הכיוב בתעלות הנמצאות ברחבת הכותל ממש גורמות לרי-חות רעים לעתים מוזמנות, דבר הגורם סבל לב-אים לרחבת הכותל.

בתאריך י"ב באייר תשל"ו (12 במאי 1976) השיב שר המשפטים בכנסת על שאלתה מס' 5561 בנושא החוברת הנזכרת, ובדברי תשובתו אמר :

"לאור האמור ביקשתי משר הדתות כי יורה לרושמי הנישואין שלא יביאו תוכן החוברת לידיעת בני-הזוג ולא יודקקו לה במילוי תפקידם... משרד המשפטים יוציא בשבועות הקרובים, בשיתוף עם מרכז ההסברה, חוברת הסברה לציבור על חוק יחסי ממון בין בני-זוג, תשל"ג—1973".

אי לכך אבקש להשיב לי :

א. האמנם הורה השר לגנוז את החוברת הא-מורה אשר חברה, כאמור במבוא לחוברת, על-פי הנחיות ותוה-ידעת על דיינים ומשפטים ?

ב. האין השר סבור שרושמי הנישואין — ולוא רק בתוקף כהונתם כרבנים — מוסמכים להציע לב-ני-הזוג הצעות כיצד להסדיר את יחסי הממון ביניהם באופן התואם גם את ההלכה, כשם שהם מוסמכים לסייע בידם למלא את טופסי הכתובה וכן להדריכם בהכנת משפטים אחריהם בענייני רכוש באופן שיהיו תקפים על-פי ההלכה ?

ג. האם החוברת, אשר על פירסומה הקרוב הודיע שר המשפטים, תשמש גם את רושמי הנישואין ? אם כן — האם היא הוכנה בתיאום עם משרד הדתות, הממונה מבחינה מיינסטריאלית על ענייני רישום הני-שואין ועל רושמי הנישואין, בהתאם לחוק ?

שרייהדות י. רפאל :

א. לא.

ב. דעתי כדעת השואל. ואכן ממחלקת הרבנית של משרדי הובהר לרבנים רושמי הנישואין שסמכותם על-פי חוק יחסי ממון בין בני-הזוג, תשל"ג—1953, איננה גורעת מסמכותם הכללית כרבנים להסביר לב-ני-זוג הבאים בבירתי הנישואין את המשמעות ההלכתית של הנישואין ואת תוצאותיהם הממוניות. במסגרת זו רשאים הרבנים רושמי הנישואין להציע לבני-זוג המ-בקשים זאת נוסח להסכם יחסי ממון אשר תקף על-פי דין תורה. לצורך זה רשאים הם להיעזר בחוברת "הצעות להסכמים להסדרת יחסי ממון בין בני-הזוג" שהוצאה לאור על-ידי משרדי.

ג. לא ידוע לי על שום חוברת בנושא הנדון שמש-רד המשפטים עומד לפרסם, ואני מניח שאם תהיה כוונה להוציא חוברת כלשהי שתכוון אף לשימושם של רוש-מי הנישואין, הדבר יתואם עם משרדי.

6426. שעות קבלת קהל בבתי-הדין הרבניים

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הדתות ביום ט"ו בחשוון תשל"ז (8 בנובמבר 1976) :

היות שבבתי-הדין הרבניים משרתים ציבור נרחב, והיות שהציבור פנוי לפנות אליהם לאחר שעות הע-בודה, אודה לכבוד השר אם יודיעני :

1. מה הן שעות קבלת קהל בבתי-הדין הרבניים בירושלים, באשדוד, בבאר-שבע, בתל-אביב, ברחובות ובטבריה ?

2. באילו ישובים קיימים בתי-דין רבניים ?

ג—ד. כאמור, היה הכרח לבצע עבודות התיקון של מערכת הביוב שתסתיימנה, כפי שהובטח לי, תוך חודשים מספר.

ב. משרדנו פנה פעמים מספר להנהלת החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי לזרז את העבודה ולסיימה.

ד. הצעה לסדר-היום

כנוס פעילי העלייה ופעילים למען התרבות היהודית והדאגה לשלום המתכנסים

היו"ר א. גיבלבר :

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום והצעות חוק. ההצעה הראשונה לסדר-היום היא הצעה של חברת-הכנסת גאולה כהן בנושא: כינוס פעילי העלייה ופעילים למען התרבות היהודית והדאגה לשלום המתכנסים. רשות הדיבור למציעה, חברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל מי שבימים אלה רוחו מדוכדכת עליו במקצת, אצלנו ובעולם היהודי — ויש, לצערנו, לא מעט סיבות לכך — שיפנה את עיניו ולבו אל עבר קבוצת פעילי העלייה היוזמת ונאבקת היום על קיום סמינאר לתרבות יהודית בגלות רוסיה, וישאב משם גם עידוד, גם תקווה וגם אור.

כמו במאבק על הזכות לעלייה לישראל שבו פתחו פעילי העלייה מרוסיה ראשונים, וביזמתם, הם הינם ראשונים היום שפתחו במאבק על זכותם להזדהות ולחיות את מורשתם התרבותית גם בגלות רוסיה. על נקודת האור הזאת בחשיכה הסובייטית, שבה חי רבע מעם ישראל, מקדשים היום שלטונות ברית-המועצות מלחמה. הם יוצאים מן הכלים ומשתמשים בכל הכליים ובכל האמצעים, הידועים לשימצה, כדי לחבל ולטרפד את קיום הסמינאר הזה. יש להם, לשלטונות ברית-המועצות, אכן ממה לפחד, שכן הסמינאר הזה עתיד לשפוך אור ולגלות את האמת על הדיכוי המחפיר, המביש, ההולך וגממשך, ההולך ומחמיר, של כל גילויי תרבות יהודית בברית-המועצות. רק אמש שמענו על פריצת ה־ג.ב. לבתיהם של שלושה ממארגני הסמינאר הזה, שהיא אחת, אבל לא האחרונה, בשורת שרת ההתנכלויות בחודשים האחרונים כנגד ראשי מארגני הכנס.

חברי הכנסת, כשאנו נדליק פה בישראל, ביום שלישי הבא, את נר התנוכה השישי עתיד להיפתח במוסקבה סימפוזיון יהודי כלל-עולמי על התרבות היהודית, שיומו, תכנונו וארגונו בשקידה מדעית ותרבותית למופת פעילי העלייה ברוסיה, זאת, בלי לעבור על שום חוק סובייטי, יתר על כן, בהודעה מראש לשלטונות.

מעל הבמה הזאת היום צריך להישמע קולה של כנסת ישראל, קול של ברכה, הודה והתפעמות ליומה הגאה והחכמה של מארגני הכנס הזה ולהעזה הדורשת כוחות נפש עצומים, העזה שהיא כל כך יהודית באופיה וביופיה המוסרי העמוק, הקוראת תגר כנגד כל כניעה לפחדים, כנגד כל השלמה עם מוות. אבל מעל במה זו צריך גם להשמיע היום באזני ממשלת ברית-המועצות, אשר העזה במצח נחושה לגנות את הציונות כגזענות, את קול הגינוי הגדול כנגד המדיניות

הסובייטית, המחניקה כל גילוי של חופש ושל חיים יהודיים, ותביעה לחדול ממסע ההפחדה, הרדיפה, ההטרדה, החקירה, המעצר והעינויים הנערך בימים ובשעות אלה כנגד מארגני הסמינאר וכנגד האורחים המוזמנים אליו, ושלל למנוע מהם את זכותם האלמנה טארית לקיים כנס תרבותי שאין לו שום דבר עם השמצת ברית-המועצות או עם תעמולה אנטי-סובייטית, וכל כולו עומד רק בסימן אחד: כמיהה עמוקה של כל אדם בצלם להזדהות עם המורשה הרוחנית של עם מי שמונע בברית-המועצות כנס כזה הוא הוא זה שמשמין ועושה תעמולה אנטי-סובייטית. אין ספק שכמו בעבר כל שכן היום, בתקופת המעבר של הממשל בארצות-הברית ולפני הכנס העומד להיות ביוני, יש שכר למאבק רציני נגד רוסיה וגם לוי האמת על מדיניותה. ככל משטר רודני רוסיה היא חזקה, אבל גם חלשה: חזקה כנגד החלשים, אבל חלשה כנגד הצודקים. ברית-המועצות אינה יכולה להרשות לעצמה גילוי האמת על דיכוי הרוח והתרבות בארצה, גם כשכל ציפור מעל כל עץ מצפצפת זאת היום. היא עדיין לוחמת על צידקתה, כביכול. די לראות בימים אלה את העתונות הסובייטית, שרבים הכותבים בה הם יהודים-מטעם כמו ורגליס והרב של מוסקבה, עתונות שבה מאמרים שכל מטר-תם להוכיח שאכן יש תרבות יהודית ברוסיה, יש ישיבות, יש כתבי-עת וכולי.

כנסת נכבדה, זה יותר מ-9 חודשים עוסקים צעירי יהודים במוסקבה ובערים אחרות בתיכנון הסמינאר הזה המעורר תסיסה רוחנית כבירה בברית-המועצות. לסמינאר זה מוזמנים עשרות מדענים ואנשי רוח יהודים מכל העולם, וכשהוא ייפתח בשבוע הבא, אמירצה-השם — ונקווה שגם אחנו נעזרו לשם לרצות שייפתח בשבוע הבא — יתקיימו במקביל לסמינאר במוסקבה ובזמנית סמינארים בארצות רבות בעולם, וגם בירושלים, שיעסקו באותו נושא עצמו: גורלה של הזהות והתרבות היהודית בכלל וברוסיה בפרט. אבל אם בישראל ובמערב יעמדו הסמינארים הללו, ויהיו עניינים ומדעים ככל שיהיו, בסימן של הזהות סמלית, הנה ייחודו של הסמינאר במוסקבה הוא בכך שתרגומו להלכה ולמעשה הוא אחד: עלייה לישראל. הדרישה לתרבות יהודית, כפי שהיא מועלית בברית-המועצות, היא לצורך עלייה. לא במקרה הוא אורגן עלידי פעילי העלייה. לא במקרה מסתייג ממנו נשיא הקונגרס היהודי ד"ר גולדמן, אם כי לא בקול, כי ד"ר גולדמן הנכבד דובר ההלכה היהודית, לתרבות היהודית, בגולה למען קיום הגלגל העצמה, ולאחרונה, מתוך מאמצים להגדיל את האימפריה הגלותית הזאת בעוד קהילה אחת שתצטרף לקונגרס, גרם ד"ר גולדמן לבזיון הידוע במאדריד.

המאבק של פעילי העלייה ברוסיה על קיום תרבות יהודית בגלות רוסיה, לא רק שהמוטיבאציה שלו היא

במדיניותה הכושלת והמכשילה, אינה מקבלת אחריות לא רק למעשה אלא גם להלכה — ואני מהגישא זאת באוני שר החוץ, כי אתה תמיד עולה על הבמה ואומר: אנחנו עושים, עשינו וכו', ואני מדברת וחוזרת ומדברת ומקווה פעם אחת לקבל תשובה על כך שעלינו לקבל אחריות בגלוי ורשמית ולא בחשאי, כי גם לזה יש ערך פוליטי לא פחות מן הדברים האחרים — לא רק בחשאי אלא גם בגלוי לגורלו של עם ישראל בכל גלויות ישראל ובגלויות המצוקה בפרט.

המאבק שעורכים כיום פעילי העלייה ברוסיה הוא מאבק של כל העם היהודי, ובראש וראשונה של ממשלת ישראל שצריכה לראות את עצמה, עם כל המתחייב מכך, כממשלת העם היהודי. כשם שהדבר נכון לגבי המאבק על הזכות להעלות לארץ-ישראל כך הוא נכון לגבי המאבק על הזכות לחיי תרבות של יהודים בכל מקום בעולם שיש בו יהודים.

אחת החובות הראשונות במעלה של ממשלת ישראל היום היא להתייצב בראש המאבק הזה באופן גלוי, ובעיקר בראש המאבק על חינוך יהודי בגלויות, ולקבל על עצמה אחריות. כיום מאבק על חינוך יהודי בגלוי — יות הוא לא רק מאבק על הקיום היהודי אלא גם על עלייה לישראל ועל קיומה של ישראל. בארצות-הברית, למשל, החינוך היהודי ניב פירות לטווח ארוך יותר. גאמר נעשה מאמצים לחינוך יהודי בארצות-הברית. אז מה? יפתח עוד בית-ספר יהודי ועוד בית-ספר. גם זה חשוב, לטווח ארוך זה ניב פירות, זה יביא לעלייה. אבל בבית-המועצות המאבק כיום על חינוך יהודי ניב מיידית ואוטומאטית פירות של העלייה. שם לא ייתכן לפתוח עוד בית-ספר יהודי, ואנחנו עוד צריכים לדרוש את זה וחייבים לדרוש את זה, ורוסיה חייבת לתת את זה, אבל בנתינים הקיימים אנחנו צריכים לזכור שעצם המאבק הזה ניב פירות מידיים של עלייה. מה גם שבימים אלה, לצערנו ובעוונותינו, הקרינה מישראל כבר לא קורנת כל כך. היא נחלשה והיא אינה מדליקה אוטומאטית לבבות של יהודים להזדהות ולעלות לישראל כמו ב-1967. היא לא היתה צריכה להיחלש, אבל היא נחלשה, והיום ההזדהות דורשת תשתית של חינוך, דורשת תשתית של הסברה. אדם צריך לחשוב: למה? המס? קנה מכך היא שצריך גם להגדיל את הקרינה של ישראל, אבל זו כבר שאלה אחרת.

אדוני שר החוץ, אינני מתעלמת מהקשיים הכרוכים בפעולה למען חינוך יהודי ברוסיה, אבל אני גם יודעת שדברים לא נעשו ואני מבקשת שאתה, כבוד השר, לא תחלש ממה שלא נעשה על-ידינו, לא נעשה די ולא נעשה נכון. אזכיר רק שגם בנושא הזה של שליחת התשתית, היינו החומר, ליהדות ברית-המועצות לא נעשים כל המאמצים או מירב המאמצים, השיגוריים והבלתי-שיגוריים, כדי שגיע אליהם החומר. אם זה לא נעשה ואם אי-אפשר שהחומר יגיע, גם זו צריכה להיות חזית וגם זה צריך להיות נושא למלחמה. גם עצם העובדה שחומר לא נשלח ולא מגיע צריכה להפוך לחזית שאינה יכולה להועיל פחות מאשר עצם קיום החומר. הקשיים שמעמידה רוסיה בנושא זה הם כמו הפערותה לשידורי ישראל ששיתקו אותם כמעט כליל היום. "קול ישראל לרוסיה" כמעט לא נשמע. זה מחייב תגובה מיידית על כל דבר, ולא אחת ביקשנו מעל במה זו תגובה

ציונית — שכן לרבים מביניהם שנמנע מהם לעלות פיסית לארץ-ישראל יש בכך משום עלייה רוחנית תרתי-משמע — אלא שהתוצאות של מאבק זה בתי נאים הנתונים היום ברוסיה לא יכולות להיות אלא עלייה לארץ-ישראל. מה המאבק הזה בכל זאת אומר? — הוא אומר גם למתבוללים היום ברוסיה, גם למתבוללים מתוך בחירה חפשית — כי כדי להתבולל אתה צריך בחירה חפשית, אתה בוחר להתבולל — הוא אומר: אתם מתבוללים בעל-כרחכם, כופים עליכם התבוללות זאת, וכל אדם שחש שהוא עושה זאת מתוך בחירה חפשית מוכרח יהיה לשוב עוד פעם.

מדינה ששמה על דגלה את סיסמת החופש צריכה היתה לעודד למעשה את התהליך הזה, אבל השליטנות הסובייטיים, שמזמן הפכו את ארצם לבית-הכלא הגדול ביותר של החופש ושל הרוח החפשי שהיה קיים עלי אדמות מאז ומעולם, רואים בתהליך זה דווקא סכנה ומטרה למלחמה, ולא מהיום. אם גילויי חיים יהודיים הוחנקו ברוסיה כבר לפני 50 שנה ובמשך 50 שנה, לפני שהחל המאבק הגלוי על העלייה, כל שכן כיום. יתר על כן: על הגזירות הנושנות נוסף ברוסיה לפני יותר משנה, ב-23 ביוני 1975, חוק דרא-קוני האוסר קיום כל התכנסות לצורך איזשהו טקס דתי ומסורתי, חוק שרואה כעבירה פלילית כל תפילה של מניין יהודים, כל קיום ליל-סדר, כל מסיבת חנוכה וכמובן כל טקס ברית-מילה, שלצערנו כמעט לא קיים כיום בברית-המועצות — כידוע, כל יהודי ברית-המועצות אינם עוברים טקס ברית-מילה, שלא לדבר על כך שאין מוהלים. על רקע אלימות תרבותית זו מה לה לרוסיה כי תלין ותמחה כנגד הפגנות ואפילו הפגנות של מופעי להקות אמנות סובייטיות המציגות במערב? על רקע בארצות-הברית כוון, באיזו זכות מגנים הרוסים באונסק"ו ובא"ם את ישראל — מדינה שממנה יכולה רוסיה ללמוד תרבות של חופש — על דיכוי החופש, כביכול, בתוכה? וזאת כשבעצם היום הזה ממש נפתחת בחיפה ועידת רק"ח, הוועידה של המפלגה הקומוניסטית בישראל, שבה משתתפים, וכבר הגיעו לישראל, משלחות קומוניסטיות מכל העולם, ממזרח-אירופה כמו גם מקובה, לרבות משלחת קומוניסטית מברית-המועצות. וזה לא לוועידה של תרבות ושל רוח אלא לוועידה פוליטית פרופר; יתר על כן — לוועידה אנטי-ישראלית.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
לפי השקפת-עולמך זו ועידה אנטי-ישראלית.

מנחם בגין (הליכוד):
פוליטית.

גאולה כהן (הליכוד):
פוליטית.

על רקע החופש הזה בישראל האם יקומו היום הקומוניסטים שלנו בוועידה ויגנו באוני עמיתיהם — אתה שקראת עכשיו את קריאת-הביניים — את הצביעות הסובייטית ואת דיכוי חופש היהודים ברוסיה?

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אבל — עם "להבדיל" גדול מאוד — מחובתה של הכנסת היום להשמיע דברים גם באוני ממשלת ישראל. הממשלה,

מצד השלטונות הסובייטיים כלפי זכויותיהם התרבותיות-לאומיות של יהודי ברית-המועצות — הפעם נגד קבוצה של פעילים יהודים בברית-המועצות המתכוונת לכנס במוסקבה, ב-21 עד 23 בדצמבר, סימ-פוסיון ש'וקדש למצבה ולעתידיה של התרבות היהודית בברית-המועצות.

ראוי להדגיש מהו הרקע לסמפוסיון זה. בעטיה של התפתחות היסטורית, שהכל מכירים אותה, גדם קולו של מרכז היהודי-תרבותי מפואר במזרח-אירופה. קם דור של יהודים שלמרות רצונם, אינם יכולים להגיע לאות עברית. בברית-המועצות, המתפתחת במיליוני הספרים שהיא מדפיסה, לא ניתן להשיג ספר לימוד השפה, לא בעברית ולא ביידיש. לא ניתן לרכוש ספר על תולדות העם היהודי, ובספרי לימוד ההיסטוריה אין מוכרים קיטום של עם יהודי שהיתה לו מדינה בעבר. לעומת זאת מפיצים שם מדי שנה מאות אל-פי עותקים של "ספרות" המשמיצה את המורשה היהודית ואת המדינה היהודית, ספרות אנטישמית במס-ווה של הסברה אנטי-דתית ואנטי-ציונית.

דווקא בתנאים אלה של דיכוי כל גילוי של תרבות יהודית מצד אחד ושל השמדת גסות כלפי כל היקר ליהודים מצד שני, נוצרו, בייחוד אצל הדור הצעיר, רצון וכמיהה להבנת שרשי זהותו העצמית היהודית.

הסימפוסיון המתוכנן איננו מחתרתי ואינו נוגד את חוקי ברית-המועצות. יוזמיו פירסמו את שמותיהם בר-ים, והפרופסור פיין הנמנה עמם הכריז ב-17 בנו-במבר במוסקבה לפני עתונאים כי "נקודת המוצא שלנו בהכנות לסמפוסיון היתה עקרון ציוני קפדני לחוקי המדינה ופעולה גלויה לחלוטין. כל פעולותינו הקשורות בהצפת התרבות היהודית בברית-המועצות ובקידומה תואמות את דרישות האות והסעיף של הסכמ-הלינקי המתייחס למיעוטים לאומיים, את ההסכמים הבינ-לאומיים האחרים, ובמיוחד את אמנת הזכויות האזרחיות והמדיניות שהפכה לזמן-מה לחוק המדינה." מוסף הפרופסור פיין ואומר: "בהתאם לסעיף 27 של אמנה זו אין לסרב לבני מיעוטים לאומיים להש-תמש בתרבותם או להקפיד על מצוות דתם או להש-תמש בשפתם הלאומית". אלה הם דברים כדרכנות בפיו של אחד מהפעילים העלייה והתרבות היהודית בברית-המועצות.

אולם שלטונות ברית-המועצות נוהגים בניגוד להת-חייבויות הבינ-לאומיות שנטלו על עצמם ואפילו בני-גוד לחוקתם שלהם. ב-23 בנובמבר התחילו השלטונות לעצור פעילים הקשורים בסימפוסיון. הפעילים נחקרו, ובוצעו אצלם חיפושים, הוחזרו כתבי-עת, הר-צאות, ספרים, רשימות, לרבות ספרים על תולדות הפילוסופיה היהודית בימי-הביניים, ספרי לימוד השפה העברית, מאמר של בובר וספריו של דיובנוב. המגמה ברורה: למנוע פעילות יהודית-תרבותית בתוככי ברית-המועצות, להכריחה ולהפחיד את פעיליה.

חברי הכנסת, בני-תרבות לא יוכלו להשלים עם רדיפות אלה של השלטונות הסובייטיים ולהחליש מולם. מכל-מקום העם היהודי וישראל מדינתו וממ-שלתו לא יעברו על כך לסדר-היום. בעניין זה אין ולא יכולה להיות פשרה בינינו לבין ברית-המועצות. כל ההתנכלויות והמעצרים לא ירתיעו את היהודים

מיידית של ממשלת ישראל על כל דבר, קטן כגדול. אין לנו מותרות לחשוב שיש לנו דברים גדולים או קטנים ואיננו יכולים לדעת מתי העוול הקטן ייהפך לעוול גדול.

הנה, למשל, מדוע לא שמענו את קולה של מנ-שלת ישראל בנושא שלפנינו, נסיגות החבלה של ממשלת ברית-המועצות בסמינאר הזה הנמשכים כבר שבועות רבים, וזאת למרות קריאות העזרה שהופנו לכל מיני אישים בעולם, לרבות נשיא ישראל? הקריאה לנשיא ישראל הופנתה בגלוי, ולא שמענו תשובה גלויה לא מצד ממשלת ישראל ולא מצד הנשיא למארגני הכנס. אין לי ספק שהיום יעלה כבוד שר החוץ ויאמר מכאן ויטמיע מכאן את דבריה של ממשלת ישראל, אבל למה רק בתשובה להצעה לסדר-היום שלנו? ואילולא העלינו את ההצעה לסדר-היום לא היתה נשמעת הקריאה הזאת מצד הממשלה.

לסיכום, כנסת נכבדה, ראש הממשלה מברית-המועצות שהגיע לוועידת ריקח' אמר היום לעתונאים ישראלים שחידוש היחסים הדיפלומטיים בין ברית-המועצות לבין ישראל תלוי במידה רבה בישראל עצמה ובמדיניותה. אדוני שר החוץ — בעצם, שר החינוך והתרבות לשעבר — האמת, הצדק, הכבוד הלאומי, אבל גם התבונה הפוליטית, מחייבים, ולא מה-יום, עמדה הפוכה: התניית חידוש היחסים הדיפלומא-טיים עם רוסיה, מצד ישראל, בחופש העלייה ובחופש התרבות היהודית בברית-המועצות. זו תהיה גם הדרך ההוגנת והנבונה ביותר להזדהות עם פעילי העלייה הלוחמים היום ברוסיה והנמצאים, עם כל היהודים שם, גם בסכנת חיים ממשית.

בשם האופוזיציה, כמובן, אני דורשת דיון בנו-שא הרחב והכולל שהועלה כאן בעקבות אותו סמי-נאר. אותו סמינאר המתקיים שם צריך להתקיים גם בבית הזה על אותם נושאים. אבל בשם האופוזיציה אנחנו גם שולחים קריאת ברכה ועידוד למארגני הכ-נס היוזמים, ובאזני שלטונות ברית-המועצות אנו מ-מעיים את הקריאה שתחל משרשרת וממסת ההתנכלו-יות לגילויי חופש ותרבות ורצון שלו הזדהות עם מור-רשת התרבות היהודית ברוסיה, ותאפשר את קיום הכנס הזה. ואני קוראת לכבוד שר החוץ להשמיע הו-דעה דומה גם בשם ממשלת ישראל.

הדיון א. גיבלבר:

ישיב על ההצעה זו לסדר-היום שר-החוץ יגאל אלוך.

שר-החוץ י. אלוך:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאומר את אשר ילי לומר על הנושא המרכזי שהועלה כאן על-ידי חברת-הכנסת גאולה כהן אני רוצה לומר לחברת-הכנסת גאולה כהן שלא קראתי לה שום קריאת-ביניים. מתכתי בקריאת-הביניים של ראש האו-פוזיציה.

גאולה כהן (הליכוד):

לא התכוונתי אליך. התכוונתי לחברת-הכנסת לבנ-בראון.

שר-החוץ י. אלוך:

חברי הכנסת, שוב אנו עומדים בפני התנכלות

— הצעה לסדר-היום (אלון, גיבלבר, ג. כהן); ; הצעות חוק של חברי כנסת (גיבלבר, אמוראי) —

בתוצאות כלשהן. בנושא זה עברה ברית-המועצות כברת-דרך בשנים האחרונות. ל-130,000 יהודים, בקירוב, הותר לצאת ממנה בדרכם לישראל. עלייתם לא פגעה בברית-המועצות. אדרבה, ככל שיגדל מספרם של אלה כן תעלה גם קרנה שלה בקרב האומות הנאורות. אך עדיין רבים, רבים מן המבקשים לצאת ולהתאחד עם משפחותיהם נתקלים בסירוב ואף ברדיפות.

אין להשלים ולא נשלים עם תופעה זו, ואתנו שוחרי החופש ברחבי העולם. העם היהודי כולו לא יחדל מהמאבק נגד הגזירות המוטלות על אחינו בברית-המועצות, עד אשר יותר לכל יהודי הרוצה בכך להתאחד עם בני עמו ולחיות בישראל חיים יהודיים מלאים. מבמת הכנסת אני שולח ברכת עידוד של העם בישראל, הכנסת כולה והממשלה למארגני הסימפוזיון, שאין תרבותי ממנו, ולאסירי ציון הנמקים בבתי הכלא הסובייטי אך ורק בשל רצונם לעלות לישראל ולהתאחד עם משפחותיהם ועמם. אנו, ואתנו רבים בעולם הפועלים למען שיחרורם ולקיום זכותם הטבעית, נמשיך בפעולתנו ללא הפוגה.

כבוד היושב-ראש, אני מציע להעביר את הנ"ש לאוועדת החוק והבטחון. לא כל מה שניתן לומר בנושא זה אפשר לעשותו בפומבי, בעוד שלפני חברי הוועדה אוכל להביא יחד עם חברי כמה וכמה פרטים נוספים שיעניינו את הכנסת זוטא בדמותה של וועדת החוק והבטחון.

היו"ר א. גיבלבר :

חברת-הכנסת גאולה כהן, האם מסכימה את להעביר את הצעתך לוועדת החוק והבטחון?

גאולה כהן (הליכוד) :

כן.

היו"ר א. גיבלבר :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת גאולה כהן לוועדת החוק והבטחון. ניגש להצבעה.

ה הצ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוק והבטחון נתקבלה.

ה. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מס' 4), תשל"ה—1975 *

והאדריכלים, תשי"ח—1958, קבע את התארים "מהנדס רשום" או "אדריכל רשום" וכן "מהנדס רישוי" או "אדריכל רישוי", אולם לא קיים בחוק זה או בכל חוק אחר ייחוד התארים "מהנדס" ו"אדריכל", התורצא — שאדם שאין לו הכישורים המתאימים מנוע עלידי החוק מלשאת תואר מהנדס רשום או אדריכל רשום, וכן מהנדס רישוי או אדריכל רישוי ולהתחנות כאחד מהם, אבל הוא לא מנוע מלשאת תואר מהנדס

הרוצים ללמוד את שפתם ולהכיר ולהוריש לבניהם את מורשת עמם. מנסיגה צריכה היתה ממשלת ברית-המועצות לדעת כי בשום דרך לא יעלה בידה לנתק את בני העם היהודי מתרבותו הייחודית. אין בכורם של שום לחצים למנוע זאת. כמה אירוני הדבר שתרכות זו, נטולת הדיביויות, מטילה אימה דווקא על השולטים במספר הדיביויות הגדול בתבל.

כבוד היושב-ראש, כולנו רוחשים כבוד והערצה לאומץ לבם ולהתמדם של פעילי התרבות היהודית בברית-המועצות. העם היהודי, בארץ ובתפוצות, יעשה כל שביכולתו כדי לסייע להם. בהתאם לפניית הפעילים קמו בארץ ובתפוצות ועדים שיקיימו כנסי הודות עם הסימפוזיון המוסקבאי. בראש הוועד הישראלי עומד הפרופסור אפרים אורבך. את מכתבם של 94 יהודים בברית-המועצות לנשיא מדינת ישראל, שבו הביעו חשש לקיום הסימפוזיון כתוצאה ממעשי ההצקה, נפיץ, כבקשתם, כשם שהעלינו עד כה במוסדות האו"ם את נושא הפגיעה בזכויות הלאומיות והתרבויות של יהודי ברית-המועצות.

לא מוזמן, בעצרת האומות המאוחדות, המתקיימת זה עתה העליתי בשם העם בישראל וממשלת ישראל את תביעתנו לברית-המועצות לחדול מן ההצקות, לח"דל מהרדיפות ולהתיר ליהודי ברית-המועצות לעלות לישראל, להתאחד עם משפחותיהם ולהתאחד עם עמם במולדתם ההיסטורית. זה נעשה בשם הממשלה. הממשלה הפועלת בשם העם והכנסת מפעילה את כל שלוחותיה ברחבי העולם, באותן מדינות שבהן אנו מיוצגים, על-מנת להביא את דבר מצוקתם של יהודי ברית-המועצות לידיעת הרבים. אני מרשה לעצמי לומר גם כשתשובה לדברי הקיסרוג שלא היו במקומם, ודאי לא בשעה זו, של חברת-הכנסת גאולה כהן, שממשלת ישראל ומשרד החוק המופקד על נושא זה עומדים, פרט ליהודי ברית-המועצות עצמם, בראש המערכה למען יהדות ברית-המועצות. אלא מה, שאופיה של הפעולה הזאת חלקה ניתן להשייה על-ידי זרועות ממשלתיים מובהקות, כמו שגרירויות, קונסוליות, וזרוע ההסברה; וחלקן דיון שתעשינה על-ידי אירגונים וולונטאריים, יהודיים, לא-יהודיים — וכך אמנם נעשית הפעולה.

כבוד היושב-ראש, אינני יכול שלא לומר בהזדמנות זו לפחות משפטים ספורים על העלייה מברית-המועצות. המאבק המוסרי והרצון של יהודים ולא-יהודים ויכנו

היו"ר א. גיבלבר :

אנחנו עוברים להצעת חוק של חברת-הכנסת עדיאל אמוראי, יהודה בן-מאיר ומאיר כהן, חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מס' 4), תשל"ה—1975. את הצעת החוק יביא חברת-הכנסת עדיאל אמוראי.

עדיאל אמוראי (המערך) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק המהנדסים

"מהנדס רשום" או "אדריכל רשום", אולם משום-מה לא נקבעה סאנקציה לגבי שימוש כזה בתואר "מהנדס רישוי" או "אדריכל רישוי".

אנחנו מציעים לתקן זאת. אני רוצה להזכיר לחברי הבית שההצעה הזאת הועברה במושב השלישי של הכנסת השביעית לוועדה לדיון מוקדם, ומשום-מה לא הסתייע הדבר וההצעה לא זכתה להגיע לסדר-היום. נדמה לי שהתיקונים האלה מקובלים על רוב חברי הבית, ומן הראוי היה שנסיף להעביר זאת עוד במושב הזה של הכנסת השמינית.

הי"ר א. גיבלבר :

על ההצעה הזאת ישיב שר העבודה.

שר-העבודה מ. ברעם :

אדוני הושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שהוגשה על-ידי חברי הכנסת באה להבטיח בעיקרה הגנה על התארים "מהנדס" ו"אדריכל". אני מברך על היזמה של חברי הכנסת, אך ברצוני להוסיף שתי הערות :

יש צורך להבטיח כי הגנת התארים "מהנדס" ו"אדריכל" תהיה גם לגבי הרשומים בפנקס המהנדסים והאדריכלים.

יש מקום לתת ביטוי בחוק למעמדה של המועצה להשכלה גבוהה לגבי ההכרה במוסדות להשכלה גבוהה בארץ.

אני סבור כי מן הראוי להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדת העבודה של הכנסת.

הי"ר א. גיבלבר :

אני מעמיד את הצעת החוק להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מס' 4) תשל"ה—1975, לדיון מוקדם בוועדת העבודה נתקבלה.

2. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 5), תשל"ו—1976 *

אדוני היושב-ראש, לפי נתונים סטטיסטיים יש, לצערנו, כ-20,000 בני-נוער שולי היושבים בצדי רחובות, על המעקה, וחלק גדול מבני-נוער אלה מתקיימים על שוד, גניבות, פריצות, מכירת סמים וסרס-רות לעבירה וכדומה. בני-נוער אלה מאיימים על שלום החברה הישראלית. הם מתכננים ערב ערב לבצע פריצות, שוד וגניבות, כי על זה הם מתפרנסים. מדובר ב-20,000 בני-נוער. זה דבר שאי-אפשר להתייחס אליו בקלות-דעת או בזלזול.

בזמן האחרון מתרבים המקרים של רציחות. חק-לאי מרחובות שהגן על רכוש, על פרדסו, לבל יגנבו ממנו את הפרי, נרצח בדם קר על-ידי גנבים. היום אין גניבות פשוטות. הגנבים באים מזוינים בנשק כדי לרצוח אם לא יתנו להם לגנוב.

מבצעים "פסקי-דין" של העולם התחתון, בזה אחר זה נעלמים אנשים, ואין יודע לאן. השוד והפריצות מבוצעים לאור היום. בני-נוער הולכים לעבודה, אדם יוצא לחופשה, והם אינם בטוחים שימצאו את

או אדריכל שלא בתוספת "רשום" או "רישו", או להתחזות כאחד מהם.

כדי להגן על התואר, שבדרך כלל במדינות מתוענות נרכש לאחר השקעת תקופת לימוד ארוכה ומא-מץ גדול מצד האיש הלומד, וכדי להבטיח את רמת בעלי המקצועות הללו כפי שאנחנו עושים לגבי עור-כיידן, לגבי רופאים, לגבי רואי-חשבון ומקצועות חפשיים אחרים, אנחנו, שלושת המציעים, מציעים שתיכלל בחוק תוספת אשר תמנה מבחנים שעל-פיהם יכירו באדם כזכאי או ראשי לשאת את התואר "מהנדס" או "אדריכל".

המבחנים האלה הם שלושה: האחד — שהיה בעל תעודת מוסמך של הטכניון, המכון הטכנולוגי לישראל; השני, כאלטרנטיבה — בעל תעודה מאת מוסד להשכלה גבוהה באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות, והתעודה והמוסד הוכרו על-ידי השר לאחר התייעצות עם המועצה; והשלישי — המכון בעיקר לעולים או אנשים שעלו משכבר הימים ועסקו במקצוע זה בארץ במשך שנים רבות. אנחנו מציעים שייאמר: בעל תעודת חברות באיגוד רשמי של מהנדסים או אדריכלים או בעל תעודת רישום, או כיוצא באלה, במדינה שקיימים בה חברות באיגוד רשמי או רישום מוסמכים לעסוק בענף ההנדסה או האדריכלות, והאיגוד או הרישום הוכרו על-ידי השר לאחר התייעצות עם המועצה.

אנחנו מודעים לעובדה שיש מקצועות-ביניים שב-הם לא נדרשת הכשרה של מהנדס או אדריכל, כמו אדריכל פנים וכיוצא בזה — בלעז הללו מתקראים "דקוראטורים" — וצריך להפריד בין השניים בצורה שלא תמנע מאחרים להמשיך בעיסוקם, אבל תמנע התחזות או שימוש לרעה בתואר.

לשם כך הצענו את התיקונים 1 ו-2, והתיקון השלישי נובע כנראה משיכתה, כי בסעיף 14 לחוק נקבעה סאנקציה לגבי מי שמשתמש שלא כחוק בתואר

הי"ר א. גיבלבר :

אנחנו עוברים להצעת חוק של חבר-הכנסת גרוס: חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 5), תשל"ו—1976. רשות הדיבור לחבר-הכנסת גרוס.

עלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גלים עכורים של שוד, גניבות, פריצות, רציחות, סחר בסמים, מעשי אונס מצויים, לצערנו, את הארץ. הכרוניקה הפלילית תופסת יום יום דפים שלמים וחצאי דפים בעת-הנחה. הגלים הולכים וגואים מיום ליום.

כנציג ציבור אני שואל מעל במה זו: מה עשתה הממשלה במשך שלוש השנים כדי לרסן, ולוא גם במקצת, את גלי הפשיעה והעבריינות? ומה עשה שר המשפטים בתקופת כהונתו כדי לצמצם את ממדי הפשיעה? איזה חוק נחקק בשלוש השנים לכהונתה של הממשלה, שמטרתו היתה למנוע את התפשטות הפשיעה?

* נספחות. הדירה. השודדים והפ עושי ת

רבותי חברי הכנסת, אתם יודעים כמה אנחנו כן עוסקים? זה שישנה חודשים אנחנו שקועים בוועדה משותפת של ועדת השירותים וועדת החוקה, חוק ומשפט — ואני חבר בוועדה זו — בדיון כיצד להפסיק הריון כדי לשמור על הדמוקרטיה. הוועדה באה לידי מסקנה שכל אשה בישראל, גם אם יש לה ילד אחד או שניים, מותר לה לבצע הפלה; עוסקים בדיון כיצד לצמצם את מספרו של עם ישראל, לקעקע את קיומו של עם ישראל במדינת ישראל. בעיות נוער רחוב, נערות סטות, סרסורים וסוחרי סמים — באלה לא עוסקת הרבה ועדת השירותים, אלא היא עוסקת בשאלה כיצד לצמצם את הילודה. עם חכם וגבון, איך?

אני יכול לבשר לחברי הכנסת — כיוון ששר המשפטים לא נמצא כאן — שאנחנו, ברוך-השם, התחלנו השבוע לעסוק בחוק זכויות האזרח.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
חוק-יסוד: זכויות האדם.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית):
חוק יסוד: זכויות האדם. דננו בסעיף הראשון במשך ששתיים והתווכחנו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
ולא גמרנו.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית):
נכון, הסעיף הראשון אומר: כל בן-אדם הוא בן-חורין.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
כל אדם.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית):
כל אדם הוא בן-חורין. על כך ישבנו והתווכחנו ששתיים. ישב שם היועץ המשפטי לממשלה. לפי הכ"ל של חז"ל "אין הבישן למד" הרהבתי עזו בנפשי וביקשתי מאת היועץ המשפטי שיגיד לי מה הוא רוצה להביע במשפט "כל אדם הוא בן-חורין"? לא התביישתי לשאול. את הסעיף השני אני מבין — כל אדם שווה כלפי החוק. אבל מה פירוש שכל אדם הוא בן-חורין?

שלום לוי (המערך):
בפרקי אבות נאמר.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית):
היועץ המשפטי עשה מאמץ אינטלקטואלי והסביר לי איזה ערך יש לביטוי הזה. אני מודה ומתוודה, אינני מתבייש להגיד, לא קלטתי. אולי מפני של מדתי פעם את פרקי אבות ובפרקי אבות נאמר: אין לך בן-חורין אלא מי שעוסק בתורה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אתה קלטת, אבל לא הסכמת. יש לך השקפת עולם אחרת.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית):
לא קלטתי. מה פירוש "כל אדם בן-חורין", כא"ל אין אנחנו בן-חורין? במקום לעסוק בדברים קונס-

דירתם שלמה. במקרים רבים פורצים את הדירה, שודדים אותה, ואם לא מוצאים בה כסף, הורסים את הדירה. השודדים והפורצים עושים את מלאכתם לפעמים לאור היום, מתוך בטחון שלא יאונה להם כל רע. הם לועגים למשטרה, הם לועגים לבתי המשפט. עוצרים אותם ומשחררים אותם למחרת בערב. גם כאשר נלכדים עליידי המשטרה, הם יודעים שלמחרת היום ישחררו אותם. אני שמעתי מפי כמה בני-נוער שאומרים במפורש: כבר יש לי חמישה שישיה תיקים במשטרה, ומה איכפת לי שיהיה לי עוד תיק אחד? לכל היותר ישלחו אותי לקצין המבחן ובוה נגמר העניין. והם ממשיכים במעשי השוד, בגניבות ועוד.

אני שואל: אילו צעדים נוקטת המשטרה כדי למנוע הירדרות זאת של בני-נוער אשר מאיימים על החברה ועל המדינה? המשטרה חסרת אונים, לכל היותר מביאים אותם לפני בית-המשפט, ובית-המשפט מצווה לשחרר אותם בערבות.

ירידה בארי (הליכוד):
כעניין שבשיגרה?

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית):
כעניין שבשיגרה. מדוע בני-נוער שודדים ופורצים מסתובבים לעיני המשטרה, מכירים אותם והם אינם מפחדים? בבית-ספר מקצועי ברחובות תפסו את הגנב שהרס את הדירה של המדריך, והנה הוא מסתובב בחפז שיות, אף שיש לו 5-6 תיקים במשטרה.

הצעת החוק שאני מביא איננה עניין דתי. אפשר לומר שהתיקון בחוק כמעט אינו נוגע לציבור הדתי, שבקירבו אחוז הפשיעה הוא כמעט אפסי. כאזרח וכאיש ציבור אני מודאג מהנעשה במדינה. הבעיה מדאיגה מאוד. אני מודאג מההירדרות המוסרית. מתוך דאגה ומתוך הכרת המצב האמיתי להציע תיקון בחוק הפלילי. אולי בכל זאת זה ירתיע את הפושע בעל העבר הפלילי כאשר הוא יידע שלא משחררים אותו למחרת אוטומאטית בערבות? אולי בכל זאת הפושע המועד, כאשר הוא יידע שהוא יישאר מאחורי סורג וברדח, יתחרט ולא יבצע מעשה שוד?

שמעתי ששר המשפטים עומד להציע להסיר את הצעת התיקון מעל סדר-היום. משום-מה לא הופיע שר המשפטים. על כל פנים הוא צריך להשיב על ההצעה לסדר-היום. אינני יודע מה הממשלה ומה השר מצי"עים. מה היא האלטרנאטיבה הטובה יותר לחוק הזה? אם ההצעה שלי איננה טובה, מה מציע שר המשפטים, מה מציעה הממשלה? האם לשבת בחיבוק ידיים ולתת לעניין להידרדר יותר ויותר? מה הם מציעים כדי להגן על האזרח?

העבריינים מטילים חיתתם על החברה. יש לכך השלכה על התיירים, תיירים נשדדים. יש מקרים של אונס קיבוצי. זה לא היה לפני שנים; עכשיו יש מקרים של אונס קיבוצי. האנארכיה משתוללת, לצער רנו, בכל תחומי החיים שלנו. אנחנו חרדים לשמור, כביכול, על הדמוקרטיה, שנזיה מדינה דמוקרטית, ועוד מעט נגיע להיות מדינת הפקר, על כל מה שמשחממע מזה.

אני שואל את עצמי לא אחת: עם חכם וגבון, מה קרה לך?

על עבירה מסוג פשע וטרם עברו שלוש שנים מיום גמר ריצאו העונש, או אם כבר שוחרר בערובה לאחר שהוגש נגדו כתבי-אישום על עבירה אחרת מסוג פשע, או אם התובע יצהיר כי יש יסוד סביר להניח כי החשוד ביצע שלושה מעשים שונים שיש בהם עבירה מסוג פשע והתביעה עומדת להגיש כתבי-אישום נגדו בגין אותם מעשים — לא ישוחרר בערובה. ה"נימוק, כפי שאמרתי ואני חוזר ואומר: אחד החשודים בביצוע פשע מחריד במלון "פארק" בנתניה, שבו נספו ארבעה אנשים, הוא בעל עבר פלילי, וכך היה הדבר לפני שנה כשבאותה עיר נתניה נורק רימון לתוך מיעדון וגרם למותם של אנשים מספר. גם האיש הזה שוחרר בערובה.

אם אנחנו רוצים להגן על החברה, ואנחנו חייבים להגן על החברה — אין מוצא אחר אלא לנקוט צעדים כדי לצמצם את ממדי הפשע. אם לשר המשפטים יש תרופה אחרת, אם יש לו הצעה אחרת, אם יש לו הצעה אלטרנטיבית — הבה נשמע אותה, אולי נקבל אותה. אבל כל עוד אין הצעה אחרת אני מציע לקבל את הצעת התיקון שלי.

היו"ר א. גיבלבר :

ישיב על ההצעה הזאת שר המשפטים.

שר המשפטים ח. י. צדוק :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סוגיית המעצר והשיחרור בערובה היא אחת הסוגיות הקשות ה"ליות על בלימת האיוון שבין זכויות היסוד של הפרט ובין צרכי הבסיס של חברה המתגוננת בפני פשיעה.

בראיה זו של הצורך באיוון בין שיקולים של צרכי הציבור וטובתו לבין שיקולים של חירות הפרט והעקרון שאדם הוא בחוקת זכאי כל עוד לא הוכחה אשמתו כדיון נבנתה גם המערכת של דיני המעצר והשיחרור בערובה, כשהמגמה היא צמצום עד למינימום ההכרחי של אותן סמכויות שהפעלתן מתנגשת עם זכויות הפרט. בראיה זו נאמרתי אף דבריו של השר פט עציוני בהמלצה 44/72, ואלה דבריו: "עם כל ההבנה שיש לבתי-המשפט לקשיים שבהם נתקלים אנשי המשטרה במילוי תפקידם הקשה, הרי כשמוזכר בזכות יסוד זו של שמירת חופש הפרט אין מנוס מן הדרישה כי יקפידו על כל תג ותג מדרישות החוק, גם בנסיבות הקשות שבהם נתקלים".

נקודת המוצא הבסיסית היא שאין פגיעה בזכויות הפרט אלא בהחלטת בית-המשפט. גם מעצרו של אדם — מנקודת מוצא זו — צריך שיעשה על-פי צו בית-משפט. כל עוד לא הוגש כתבי-אישום רשאי שופט לצוות על מעצרו של אדם על-פי בקשת איש משטרה הנתמכת בהצהרה בשבועה או בהצדק של איש משטרה כי יש יסוד סביר להניח שאותו אדם עבר עבירה וכן וכי יש עילה למעצרו. מגמת החוק היא לקיים ביקורת שיפוטית על ביצוע המעצר, שכן אין די בכך שאדם נעצר לפי צו בית-משפט שניתן שלא בנוכחותו, אלא יש להביא את הנעצר לפני שופט בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ-48 שעות לאחר שנעצר. משהובא העצור לפני שופט בוחר השופט את סיבות המעצר ומחליט אם להמשיך בהחזקתו במעצר או לשחררו בערובה. זהו הכלל, אלא שבמקרים לא מעטים מן ההכרח לפעול

טרקטיבים, בדברים מעשיים, כיצד לצמצם את ממדי הפשיעה, אנחנו עוסקים בדברים אבסטרקטיים, דברים שאין להם ערך, דברים שאין צורך בהם. במקום שוועדת החוקה, חוק ומשפט תעסוק בדברים יותר מעשיים, נוטלים מאתנו את השכל. איך אומרים הילדים? — "נפלנו על השכל".

המצב הפנימי שאנו נמצאים בו מדאיג אותי יותר מאשר המצב הבטחוני. בשעה כזאת אחדים עוסקים ושקועים בחוק לצימצום הילודה ואחרים שקועים בקמת מדינה פלשתינאית. אין לנו דאגה אחרת. יושבים חברי כנסת ופרופסורים בחוף-לארץ ומנהלים משא ומתן, מעבר לראשה של הממשלה, כיצד להקים מדינה פלשתינאית. אולי נעסוק קודם בשאלה כיצד לקיים את המדינה שלנו, להציל אותה מעושי, שוד ושבר? אין פלא שיש היום התפרעויות ושכיתות בשטחים. הם רואים את חולשת המשטר שלנו בשמירה על החוק, מדוע לא יתפרעו? מדוע לא יעשו שביתות? יש לכך השלכות חמורות על מצבנו הבטחוני. מדוע, אדוני היושב-ראש וחבר-הכנסת בארי, לא ישאל השר פט, כשהוא משחרר פושע, מה יעשה הפושע בעבר?

ידידיה בארי (הליכוד) :

ומי אומר לך שהשופט איננו מציג לעצמו את השאלה הזאת?

שלמה יעקב גרופ (חזית דתית תורתית) :

מדוע? מפני שהוא שיהרר בנתניה פושע בבוקר. ובערב הלך הפושע וזרק רימון והרג ארבעה אנשים.

ליאון דיציאן (הליכוד) :

הוא לא היה מואשם בפשע.

שלמה יעקב גרופ (חזית דתית תורתית) :

הוא היה מואשם בפשע. הוא היה חייל משוחרר, שישב בבית-הסוהר. אלה מעשים בכל יום שמשחררים והעבריינים נעלים. אינני רוצה להזכיר את השם. לעבריין הנעלם עבר פלילי עשיר, עשרים הרשעות בעבירות שונות, אחת המדינה, רובן עבירות נגד רכוש, התפרצויות, החזקת רכוש גנוב וכו'. למשטרה יש חומר המחשיד כי באחרונה עסק האיש בסרסרות, בזנות, בסחר בסמים. פושע כזה מסתובב ברחוב — עשרים האשמות, גם האשמות בטחוניות. האם אתם לא יודעים? אתם מתעלמים מזה.

אני מצטער מאוד על ששר המשפטים לא שמע את נאומי, ואינני יכול לחזור. אבל אני רוצה לחזור רק על משפט אחד: מה עשתה הממשלה ומה עשה שר המשפטים בשלוש השנים של כהונתה של הממשלה כדי להביא חוק אחד לצמצום את הפשע ואת העבריינות במדינה הזאת? מה עשתה הממשלה בשעה שהפשע והעבריינות גואים והולכים?

ולכן, חברי הכנסת, ללא הבדל מפלגה וללא הבדל השקפה — החוק הזה נוגע לכלנו. הצעת החוק הזאת באה להגן על החברה. 20,000 בני-נוער מסתובבים ברחובות ללא מעש. מדוע לא לשאול פעם את בני הנוער האלה "ממה אתה מתפרנס?" מניין יש לכל בני-התשחורת האלה מכוניות הדורות? מניין יש להם הכסף? שואלים אותם? אנחנו גובלים בהפקרות, רבנות, לכן, מה אני מציע? אני מציע: מי שהוא בעל עבר פלילי, שישב כבר בבית-הסוהר, אם נידון בעבר

קק שחקירה רגילה אינה צריכה להימשך יותר מ־30 יום ושאלם היא נמשכת יותר — צריך היועץ המשפטי לממשלה בעצמו לבדוק מה טעם לכך ואם מוצדק מעצרו של חשוד מעבר לתקופה זו. משהוגש כתב־אישום רשאי בית־המשפט לצוות על מעצרו של הנאשם עד לסיום ההליכים.

משך תקופות המעצר מכוח החלטת בית־משפט נתון לסייגים. החוק קובע כי יש לשחרר אדם עצור אם לא הוגש נגדו כתב־אישום תוך 90 יום לאחר מעצרו, או אם משפטו לא החל תוך 60 יום מהגשת כתב־האישום, או אם עברה שנה מאז הגשת כתב־האישום נגדו ומשפטו בערכאה ראשונה לא הסתיים. מה הם שיקוליו של בית־המשפט כשהוא מחליט לשחרר עצור בערובה או להורות על המשך מעצרו? חוק סדר הדין הפלילי קובע רק מתי אין השופט מוסר מן להפעיל שיקול־דעת ולשחרר בערובה. האמור הוא באחד משניים: באיסור מוחלט לשחרר בערובה, כשהמדובר בעצור החשוד בעבירה שדינה מיתה או שדינה מאסר עולם, ועונש זה בלבד; או בעבירה לפי חוק תיקון דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים), תשי"א—1957, שדינה מאסר עולם; או בסייג לשיחרור בערובה, כשהמדובר בעצור על עבירה לפי חוק עבירות זנות בנוגע למעשה זנות של אשה, שאין לשחררו בערובה עד לגביית עדותה של אותה אשה אלא אם חלפו שבועיים מהמעצר או שהתביעה אינה מתנגדת, או שהשופט שוכנע שהשיחור לא יפריע לגביית עדותה של האשה. הצעה להרחיב סייג זה לגבי עצורים בחשד של איומים וסחיטה מונחת עתה על שולחן ועדת השרים לענייני חקיקה. זוהי הצעה המבוססת על המלצות הוועדה לסדר הדין הפלילי בראשותו של השופט משה לנדוי.

המשכם של מעצרים שאינם במסגרת האיסור או הסייג לשחרר בערובה הוא עניין לשיקול דעתו של בית־המשפט. בעניין זה לא קבע המחוקק הנחיות, אולם מפסיקת בית־המשפט ניתן להתוות מספר קווים מנחים, שבדרך כלל הולכים לאורם השופטים שעה שהם שוקלים אם יש עילה להמשך מעצרו של אדם. גם מערכת הכללים שנקבעה בחוק וגם השיקולים המחייבים את בית־המשפט לפי הפסיקה מכוונים לשחרור על כן שזכות היסוד של הפרט לא תיפגע אלא אם יש הכרח בכך. בראייה זו יש לבחון גם את הצעת החוק של חבר־הכנסת גרוס. עיקרה של ההצעה — שלילת סמכותו ושיקול־דעתו של בית־המשפט לשחרר בערובה חשוד בעבירה מסוג פשע שהורשע על עבירה מסוג פשע בחוק שלוש השנים שקדמו למעצרו, או שכבר שוחרר בערובה לאחר שנאשם בפשע, או שהוא חשוד בביצוע שלושה מעשי פשע שונים. הרעיון הוא שעברו הפלילי של אדם לא יהיה עוין שיקול אחד בתוך מכלול שיקוליו של בית־המשפט אלא ייהפך לגורם מכריע וסופי. לא החשש שהחשוד יבצע עבירות נוספות בזמן שהוא משוחרר בערובה או שינסה להימלט או להשפיע על עדים — דבר העשוי להיות נלמד מהרשעותיו הקודמות ומעברו הפלילי — הוא שימש מדרוך לבית־המשפט בשיקוליו, אלא העובדה בלבד שהאדם הוא בעל עבר פלילי היא שתשמש מחסום מוחלט לשיחרור בערובה, וזאת כשהוא עדיין בחזקת זכאי לגבי העבירה שבגינה נעצר.

בדחיפות, ואין אפשרות לעכב את המעצר ולהמתין עד לקבלת צו מבית־המשפט.

חינוכיות של פעולה מהירה מצד אחד, והסכנה הטמונה במתן סמכות למשטרה לעצור בלי צו של שופט מצד שני, הן המכתיבות את ההגדרה המפורטת בחוק, של סמכויות המעצר ללא צו בית־משפט. המשיג טרה אינה רשאית לעצור אדם בלי צו מעצר של שופט, אלא אם נתקיים אחד מהתנאים המוגדרים המפורטים בחוק.

שוטר שעצר אדם בלא צו מעצר חייב להביאו מיד לפני שופט, או למסרו לשוטר הממונה על תחנת משטרה, כשהנוג הנפוץ הוא זה האחרון. בתחנת המשטרה ניתנה הסמכות לקצין משטרה להחליט אם לשלח את העציר לביתו, לשחררו בערובה, או להמשיך להחזיקו במעצר עד להבאתו לפני שופט שיחליט בעניין המשך מעצרו.

בשלושה מקרים אין לשחרר עצור ויש להביאו לפני שופט כדי שיחליט מה ייעשה בו: (1) אם יש יסוד סביר להניח שהנעצר עבר עבירה שדינה מיתה, מאסר־עולם או מאסר של 15 שנה ויותר, או עבירה ששופט אינו מוסמך לשחרר בערובה מי שחשוד בה — ועוד אגוד לפירוט בעניין זה; (2) אם יש יסוד סביר להניח שהנעצר עבר עבירה שהיא פשע או עוון, ואין לו מקום מגורים קבוע; (3) אם יש יסוד להניח שהנעצר נמלט ממעצר או ממאסר חוקיים.

להוציא שלושה מקרים אלה, שיקול־הדעת הוא בידי הקצין הממונה על תחנת המשטרה, שיכול כאמור להחליט לשלח את העצור לביתו או לשחררו בערובה או להמשיך להחזיקו במעצר.

אם קצין המשטרה יחליט שלא לשחרר את העצור, חובה להביאו לפני שופט תוך 48 שעות לאחר המעצר. הנחת היסוד איננה שלמשטרה הסמכות להחזיק עציר 48 שעות, כי אם יש להביאו לפני השופט תוך 48 שעות, ומועד זה הוא המועד המאוחר ביותר.

תפקידו של שופט, משהובא לפניו עצור שנעצר בלא צו או שנעצר לפי צו מעצר שיפוטי שניתן לפי הצהרת שוטר, הוא לחקור בסיבות המעצר. תפקידו הוא לגשר בין המגמה "לאפשר למשטרה להשלים את חקירתה באשמה שהיא ללא כל ספק חמורה" לבין המגמה "לשמור על זכותו של החשוד, שהוא בחזקת זכאי, להתהלך חפשי". אלה דברי השופט כהן בעירעור פל"י 171/72.

הסמכויות שנותן החוק לשופט בעניין זה הן כלהלן:

(א) היה הנעצר אדם שנמלט ממשמורת חוקית — יצווה השופט להחזירו למשמורת שממנה נמלט; (ב) בכל מקרה אחר — ישחרר בית־המשפט את העצור בערובה או יתיר המשך מעצרו לתקופה שלא תעלה על 15 יום. בית־המשפט מוסמך לחזור ולהתיר את המשך המעצר לתקופה נוספת שלא תעלה על 15 יום. אין שופט מוסמך להתיר החזקת אדם במעצר לתקופה העולה של שלושים יום, ובקטין — על עשרים יום, אלא אם הבקשה למעצר הנוסף הוגשה בחתימת היועץ המשפטי לממשלה.

הוראה זו נתפרשה כמבוססת על הנחה של המחוקק

לאחר שהשוק נסתיים והיהודי נשאר עם הסחורה שלו. מה עושים יהודים? הולכים לדין תורה. הרב שמע ופסק שהעגלון אשם ולא עשה את מלאכתו כראוי ולכן עליו לשלם. בעל העגלה היה במצב קשה, פנה לרב ושאל: תגיד לי, רבי, מתי נתנו את התורה? השיב לו הרב: מי לא יודע מתי נתנו את התורה? בחג השבועות. חג השבועות, אמר העגלון, או זה קיץ, הימים ארוכים ולא יורד גשם, ומתי אני נסעתי? אני נסעתי בחורף כשיורד גשם. איך אתה יכול להשוות את זמן מתן תורה למקרה שלי? התורה ניתנה בקיץ, לא בימית הגשמים.

אדוני שר המשפטים, הציטוטים שלך מתאימים לימים כתיבתם, כאשר אין פשע ואין עבריינות. מתי נחקק חוק זה? בקיץ, כאשר הימים היו טובים, כאשר לא היו גנבים והשוד והפשע לא השתוללו. אתה רוצה להשוות את החוק היבש למציאות היום? זה מז' כיר לי עוד בדיוח: יהודי בווינה, פרצה אש בדירתו. הוא יצא לרחוב וצעק: "פייער, פייער". עבר "יקה" במקום ואמר לו: לא אומרים "פייער", אומרים: "פויאר".

אדוני שר המשפטים, יש "פויאר" ברחוב. אתה צריך לדעת זאת ולא להסתמך על החוק היבש. האש בוערת ברחוב. 20,000 בני-נוער מסתובבים ברחוב, גונבים ועוברים עבירות אחרות. אתה מצטט את החוק היבש. כולנו יודעים את החוק היבש. אבל מה עשית נגד הסחטנות, מה עשית נגד השימוש בסמים? משח-ררים פושעים יום יום. אתה מפחד לשנות את החוק בגלל הדמוקראטיה. אבל אנו חיים בשעת-חירום. ברור ששופט אינו יכול לפסוק אלא על-פי החוק. מה שאני טוען הוא שצריך לתקן את החוק כדי לבלום ולעצור את הפשע. אתה רוצה לשמור על הדמוקראטיה, אתה רוצה לשמור על הפרט; מדוע לא תשמור על החברה? תשמור על החברה.

שר המשפטים אמר שוועדת השופט לנדוי דנה על כך. מבלי לפגוע, חלילה, במישהו אני רוצה לומר שפגשתי בים-המלח בעורך-דין, אחד מעורכי-הדין המפורסמים, והוא אמר לי: חברי-הכנסת גרוס, אנו דבנו בהצעה שלך. אמרתי לו: אם אתה היית שם, אני יודע מה היתה ההחלטה. ודאי שעורכי-הדין אינם מסכימים להצעת חוק זו שלי. אמרתי לו: אם היית באותו דיון, אני יודע שלא נתת להצעת חוק זה לעבור. אבל הממשלה — —

ליאון דיציאן (הליכוד):

מי צריך לדון, סנדלר או עורך-דין?

אליעזר רונן (המערך):

נא לא לפגוע בסנדלרים.

ליאון דיציאן (הליכוד):

עם כל הכבוד לסנדלרים.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית):

הממשלה צריכה לדון. אם יש שעת-חירום הממלאה צריכה לדון בנושא. המצב הפנימי מדאיג אותי יותר מאשר המצב הבטחוני החיצוני, והממשלה נזקקת באחריות לכך.

הצעה זו נוגדת באופן ברור את ההשקפה היסודית, שלפיה אין להתייחס לעברו הפלילי של אדם כאינדיקאציה להוכחה שאכן עבר החשוד את העבירה שהוא חשוד בה. דבר זה, בתוספת שלילה מוחלטת של סמכותו ושיקול-דעתו של בית-המשפט, מעלה את ההצעה של חברי-הכנסת גרוס לדרגת קיצוניות שלא ניתן ליישבה עם עקרונות היסוד שמושתת עליהם ההליך הפלילי בישראל.

העברתי את הצעתו של חברי-הכנסת גרוס לחוות-דעתה של הוועדה לסדר הדין הפלילי שבראשות השופט לנדוי, ולאחר שהוועדה דנה בנושא הודיע לי יושב-ראש הוועדה כלהלן: "אשר להצעתו של חברי-הכנסת גרוס — חברי הוועדה הביעו הסתייגות מההצעה וסברו שלעת-עתה יש להסתפק בהצעות להחמרת דיני השיחרור בערובה. שהוועדה בעצמה הציעה לאח-רונה, ואשר ליתר — יש להשאיר בידי הפסיקה, ההור-לכת ומקשיחה את ההנחיות והשיקולים לעניין השיח-רור בערובה".

מטעמים אלה אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

אני רוצה להשיב בקיצור על השאלה הרטרורית או הלא-רטרורית ששאל חברי-הכנסת גרוס — מה נעשה בשנים האחרונות בתחום זה. בשנים האחרונות, בעקבות המלצות של הוועדה בראשותו של השופט לנדוי, וגם ביזמת משרד המשפטים עצמו, הובאו לפני הכנסת הצעות חוק שונות לשינויים בסדר הדין הפלילי ולשינויים בדיני הראיות, שמטרתם להקל את ההליך של השפיטה הפלילית בלי לפגוע בעקרונות היסוד של משפט הוגן. חלק מההצעות האלה כבר נתקבלו על-ידי הכנסת והפכו להיות חוק. אני מוכרח לומר שלא תמיד נתקבלו הצעותינו והמלצותינו של השופט לנדוי וועדתו באופן חיובי בכנסת ובוועדת החוקה, חוק ומשפט, אם כי בחלק ניכר בסופו של דבר הם קיבלו ביטוי בחוק, אבל לא דווקא תמיד באותה צורה שבה הוצעו מלכתחילה. מכל מקום, ההצעות שלנו לא הגיעו לקריבת הקיצוניות של ההצעה שמעלה חברי-הכנסת גרוס, מפני שאנחנו תמיד חיפשנו איזון בין הצרכים של החברה המתגוננת מפני פשיעה ובין עקרון היסוד של זכות הנאשם למשפט הוגן. ההצעה של חברי-הכנסת גרוס, לדעתי, מפרה את האיזון הזה.

היו"ר א. גיבלבר:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת גרוס.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר שמעתי את הציטוטים היבשים מהחוק, שהביא לפנינו שר המשפטים הנכבד, נזכרתי בבדיחה שאולי שמעתם אותה, אבל היא רלבאנטית. מספרים על יהודי גאליציאני שהיה צריך לנסוע ללייפציג —

שרי-המשפטים ח. י. צדוק:

זה מתאים.

שלמה יעקב גרוס (חזית דתית תורתית):

— הוא צריך היה לנסוע כדי למכור את הסחורה שלו. שכר עגלון. זה היה בחורף, כדרכם של עגלונים אחר העגלון לבוא, התעכב בדרך. הוא הגיע

חבר-הכנסת גרוס — להעביר את הצעת החוק לוועדה ; והשנייה — להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לוועדה — 2

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום — רוב

ההצעה להסיר את הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 5), תשל"ו—1976, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר א. גיבלבר :

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות : האחת, הצעת

ו. הצעה לסדר-היום

הצורך בהאצת פיתוחה של ירושלים ובחזיון מעמדה כבירת ישראל

אני נזכר בישיבה חגיגית שהתקיימה בעיריית ירושלים עם הכרת איחודה של העיר. בישיבה זו אמר חבר מועצה אחד, שאת דעתו לעתים אני מח-שיב — — —

ידידיה בארי (הליכוד) :

רק לעתים ?

אליעזר רונן (המערך) :

כמעט תמיד.

הוא אמר : "איחודה של ירושלים הלכה למעשה לא יובטח על-ידי נאומים, מסיבות והכרזות. הוא יוב-טח על-ידי שלושה אלה :

(1) על-ידי קצב פיתוחה של העיר וקצב הגידול של אוכלוסייתה ;

(2) על-ידי פיתוחה של ירושלים בדרך שתשמר את אופייה המיוחד מבחינה ארכיטקטונית, מבחינה חזו-תית, מבחינת הרוח המיוחדת השורה בה מדורי דורות ;

(3) על-ידי המידה שבה נצליח ליצור יחסים של שיתוף פעולה, של שוויון, של שילוב בין שני חלקי האוכלוסייה של שני העמים ושלוש הדתות בעיר.

אדוני הושב-ראש, אינני מעלה ואינני מתכוון להעלות היום על סדר-היום את שאלת עתידה המדיני של ירושלים ואת ההכרח לגבש תכנית אשר תספק גם את הזכויות והקשרים ההיסטוריים של העם היהודי וגם את הזכויות הלאומיות והדתיות של העם השכן במסגרת העיר המאוחדת כבירת ישראל.

אף אינני מעלה היום על סדר-היום את שני הגורמים האחרונים שמנתי : מידת שילובה של האוכ-לוסיה הערבית בעיר והיחסים בין שני חלקי האוכ-לוסיה. זהו נושא נכבד מאוד, אשר רבו בו הישגים, לא כמעט בזכותו של ראש העיר הנוכחי, מר טדי קולק. רבו ההישגים, אך עוד הדרך ארוכה. כמוכן, אינני מעלה היום על סדר-היום את נושא שמירת אופיה ורוחה של ירושלים תוך כדי הפיתוח, הבנייה וההתרחבות. זהו נושא נכבד כשלעצמו.

שר המשפטים דיבר על הרבה שינויים שנעשו. אני רוצה שיידעו כולם שרק שינוי אחד עבר בוועדת החוקה, חוק ומשפט — בעניין זכות השתיקה של הנאשם. זה הדבר היחיד שהעברנו בקושי רב בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אתה יודע זאת, אדוני שר המש-פטים. אתה היית צריך לבקש דיון חוזר על כך.

אם אתם חושבים שהמצב הוא טוב, בבקשה. אבל המצב הזה יתגסס בנו. הצעת החוק שלי תתקבל או לא תתקבל, דבר אחד אני יודע : ניסיתי לעשות, היה מישהו בכנסת שהתריע נגד המצב הקיים ; טוב שהציבור יידע שיש מישהו בכנסת הדואג גם לכך, לא רק לדמוקרטיה.

היו"ר א. גיבלבר :

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות : האחת, הצעת

היו"ר א. גיבלבר :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום — הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת רונן : הצורך בהאצת פי-תוחה של ירושלים ובחזיון מעמדה כבירת ישראל. רשות הדיבור לחבר-הכנסת רונן.

אליעזר רונן (המערך) :

אדוני הושב-ראש, כנסת נכבדה, בשנת 1967, לאחר מלחמת ששת-הימים, נפלו חומות הבטון שהפ-רדו בין שני חלקי העיר ירושלים. הכנסת קיבלה את הכרזת-ירושלים הקובעת את איחודה מחדש של העיר שהיתה מבותרת במשך 20 שנה.

האפשרות לבקר מחדש במקומות הקדושים ליהדות, בצפייה לחידוש החיים היהודיים ברובע היהודי, גרמה גלים של שמחה והתלהבות בציבור היהודי. אני נזכר שמעט מאוד אנשים, תוך כדי ההתלהבות, הצהלה ופרץ הרגשות, היו ערים לעובדה שעם איחודה מחדש של ירושלים נוצרה אולי השאלה הסבוכה ביותר, המור-כת ביותר, רוויית האמוציות, הרגשות, הטעונה מט-ען גבוה ביותר של היסטוריה, של כמיהה, של ערגה, של הוזהרות נפשית, אולי השאלה הקשה ביותר לפ-תרון בתהליך להסדר שלום של קבע בינינו לבין העם השכן. מעטים מאוד גם שמו לב אותה שעה לק-שיים העצומים הכרוכים בהגשמת הרעיון של איחוד ירושלים הלכה למעשה, הן מבחינה פנימית והן מב-חינה חיצונית בין-לאומית.

ההכרזה על איחודה מחדש של ירושלים היתה מעשה דקלאראטיבי. הבעיה שעמדה ב-1967, ולצער-י עומדת גם היום, היא איך להבטיח הלכה למעשה מה שכולנו רוצים :

(1) שירושלים העיר לא תבותר שנית ותמשיך להיות יחידה מוניציפאלית אחת ;

(2) שירושלים תהיה בירת ישראל לא רק באופן פורמאלי אלא גם הלכה למעשה ;

(3) שמעמדה של ירושלים המאוחדת כבירת יש-ראל יהיה כה איתן עד שיקשה לערער עליו.

יוסף תמיר (הליכוד):

נושא זה הועלה ונדון.

אליעזר רונן (המערך):

אני יודע. חיקיתי לקריאה זו. הנה כתוב בניירותי: "כאן קריאת-ביניים של חברה-הכנסת תמיר", והחלטתי שלא להשיב.

יוסף תמיר (הליכוד):

הנושא הועלה ונדון. תהיה הוגן.

אליעזר רונן (המערך):

חברה-הכנסת יוסף תמיר, אצלי היה רשום שאתה תקרא קריאת-ביניים אחת, ולא שתיים — כאן הפתעת יו"ת.

ובכן, זה נושא נכבד כשלעצמו, אשר יקבע לא במעט את היחס של אומות העולם לשאלת עתידה של ירושלים; נושא זה ראוי לדיון נפרד.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני רוצה הפעם לדבר על ירושלים-של-מעלה, על ירושלים של רוח. רצוני להעסיק את הבית בשאלות הנוגעות לירושלים-של-מטה, לפיתוחה, לקצב גידולה, לחיווקה ול-ביצור מעמדה כבירה.

הומן המועט העומד לרשותי אינו מאפשר לי למנות את כל היש הגדול שנוצר — אלפי הדירות שנבנו, הכספים שהושקעו, התעשיות החדשות שהוקמו, השכונות החדשות שצמחו. לית מאן דפליג שרבים המעשים וגדולה היצירה. אולם, למרבה הצער, היא אינה עומדת ביחס לעומק השאלה ולחובה המוסרית הלאומית העומדת לפנינו.

רבותי, חברי הכנסת, היום, בשנת העשור לאיחוד דה מחדש של ירושלים, קרוב לעשר שנים מאז מלחמת-ששת-הימים — האם לא הגיעה העת לעצור לרגע ולערוך מאזן של מעשים שנעשו, ושהיו צריכים להיעשות ולא נעשו; לבחון את הדרכים שבהן הלכנו ולהתוות את הדרך לעתיד? יכול להיות שעוד לא מאוחר לתקן את מה שלא עשינו או את שעשינו לרעה. עשר שנים חלפו, ואנו חייבים תשובה על השאלה: האם זה כל מה שיכולנו לעשות? אנחנו והעם היהודי בעולם נושאל את השאלה הרצינית הזאת: לעתידה של ירושלים, לביצור מעמדה — זה כל מה שבאפשרותינו, לא יותר אבל גם לא פחות? האם זה מה שיכולנו לעשות במשך עשר שנים תמימות? האם ב-1967, כאשר תיארונו לעצמנו כיצד תהיה ירושלים ב-1977, תיארונו אותה כפי שהיא היום? עם אוכלוסייה כפי שיש בה היום? רק עם אוכלוסייה כזאת? או אולי היתה בדמיונו ירושלים אחרת?

כבוד היושב-ראש, מה שמדאיג אותי ביותר הוא שמאז 1967 לא התפתחה הממשלה להחליט באופן מוסמך וברור מה הם היעדים בנושא פיתוחה של ירושלים — לא רק הכרוות כלליות והצעות כוללניות אלא גם יעדים קונקרטיים שצריך לתרגם אותם למעשים, לעובדות; יעדים החייבים להיות מתואמים האחד עם השני ולעמוד בקשר הדדי זה עם זה. מאז ועד היום לא התפתחה הממשלה לקבוע אסטרטגיה מתואמת של פיתוח ירושלים וביצורה. אני מדבר על אסטרטגיה כוללת המשקפת בצעדים ממשיים וסדר קדימויות המחייב את כל המשרדים וכל הגורמים.

לדעתי, לא נתקבלו ההחלטות הדרושות, ועל כך דואב הלב. הדבר מתבטא גם בקצב הגידול המדאיג של האוכלוסייה בירושלים. אני חושב שאיננו יכולים לעבור על זה לסדר-היום. אינני רוצה לנקוב במספרים, כי קשה מאוד אפילו להעלות על דל שפתיים את העובדה שאחוז האוכלוסייה היהודית בירושלים לא עלה במשך השנים האחרונות, ואולי היפוכו של הדבר נכון. בוודאי לא חשבנו לפני עשר שנים שנגיע לכך. לכן עלינו לשאול את עצמנו: איך הגענו לזה? האם התהליך הזה יקבע בהרבה את עתיד ירושלים בשנים הקרובות וגם את ההכרעות לגבי ירושלים? איך הגענו לידי כך?

אחת הסיבות אשר גרמו לתהליך זה היא שביורושלים הוקמו תעשיות מסוג מסויים שלא משכו כוחות עבודה יהודיים אלא כוחות אחרים, ויצרו מקומות למשיכת כוח עבודה לא רק מירושלים עצמה אלא גם מחוץ לירושלים, מעבר לקו הירוק, אשר משם באו עובדים והצטרפו לאוכלוסייה בירושלים. אנו גרמנו לכך במוידינו, מתוך חוסר מחשבה תחילה ומתוך חוסר תכנון מוקדם.

מה קרה את החלטות הממשלה להעביר את משרדיה מהשפלה לירושלים? אדוני שר העבודה, כמה שנים אנו מדברים על כך שאותם עשרת-אלפים, אחד-עשר אלף, חמישה-עשר אלף עובדים במשרדים מרכזיים של הממשלה, מקומם אינו בשפלה אלא בעיר הבירה — עשר שנים, חמש-עשרה שנה, עשרים שנה? מה לנו כי נלין על אחרים באשר ליחס לירושלים כל עוד משרד החקלאות ומשרדים ממשלתיים אחרים נמצאים עד היום בשפלה? חמישה-עשר אלף עובדים, הרי זה אומר שלושים אלף מועסקים ומאה אלף תושבים גויספים לירושלים. מה הם עושים בשפלה? מדוע הם צריכים להיות מרוכזים שם? מקומם בירושלים.

כשאני מדבר על מעמדה של ירושלים אינני פטור מלבוא בטרונות גם אל עצמנו, אל הבית הזה. נכון שנה אינו קובע הרבה מבחינה מעשית-פיסית, אבל עובדה היא שעד היום הזה, בניגוד לכל הכללים, יושבת הכנסת — ועדותיה — מחצית זמנה כמעט בתל-אביב ולא בירושלים. עובדה היא כי היום, על סף 1977, אפשר לראות ביום רביעי בערב או ביום חמישי בבוקר נדידה של מאות, אם לא אלפים, אנשים בכיוון אחד — מירושלים לתל-אביב. האם אנחנו עצמנו חלק בהורדת קרנה של ירושלים? השיירות הללו קובעות את מעמדה את ירושלים, הן קובעות את היחס אליה, הן קובעות את יחסו של העולם לירושלים.

הבה נעבור לפיתוחה של ירושלים, וכדוגמה ראשונה נתבונן במרכז העיר וברחוב יפו של ירושלים. האם הוא צריך להיות עכשיו בדמותו מלפני שמונים שנה? האם זהו המרכז הנאה והיאה לבירת ישראל? כמה שנים אנו מדברים על שיקומו של מרכז זה, על ההכרח לתת לו אוסף אחר, על פתרון בעיותי הפונקציונאליות והחזותיות? והנה הוא נשאר קפוא כפי שהיה לפני שנים רבות. אני קובע שלפחות במשך חמש-עשרה השנים האחרונות לא נעשה במרכז ירושלים דבר, ואינני מסייג את הביטוי הזה.

יוסף תמיר (הליכוד):

להפך, המצב הולך ונעשה גרוע יותר.

לטפל טיפול-שורש באותן שכונות ותיקות, צפופות, שב-
הן מתרכזות חלק נכבד מהעומס הסוציאלי — הבעיות
של משפחות מרובות ילדים, של צפיפות דיור ודיור
בלתי-תקין. איננו יכולים להזניח אותן על חשבון
בניית שיכונים חדשים מסביב לירושלים. ברצוני להזכיר
גם את הרובע המוסלמי שבין החומות. אסור לנו
לבנות איזור פאר — פאר במובנו היחסי, כמובן —
ברובע היהודי, ועל-ידו יישאר המקום הצפוף ביותר
בארץ כולה, אולי בעולם כולו.

יוסף תמיר (הליכוד):
נכון.

אליעזר רוני (המערך):

ממה כל זה נובע? — אני מחפש תשובה. הבה
נחפש יחד תשובה לנושא, אולי נמצא אותה. לדעתי
חלק נכבד מהגורמים נעוצים בהעדר יעדים ברורים
ומתואמים, בחוסר מדיניות אופראטיבית מתואמת ובי-
חוסר תיאום בין המשרדים בשדה. בשנים הראשונות
לאחר מלחמת ששת-הימים היינו עדים לכך ששכונות
נבנו כאשר הבתים נבנו בהן, ואילו העולים נשלחו
למקום אחר, בתי-הספר הוקמו בשכונה שלישיית, כביש
— בשכונה רביעית, וקווי הטלפון — במקום חמישי,
כאשר האחריות והסמכות האופראטיבית מחולקות בין
המשרדים. אני יודע שהתקדמנו בשנים האחרונות,
אבל בששי-שבע השנים הראשונות נעשו דברים חמורים
מאוד שעיקבו את פיתוחה של ירושלים. לאחר עשר
שנים אין לנו עדיין תכנית פיתוח ותכנית-אב לירוש-
לים. איך אפשר לבצע פיתוח מזורז של ירושלים
בלי תכנית פיתוח ותכנית-אב? בלמה אחת, אדוני
היושב-ראש: קיימת אי-התאמה בין אופי המשימה,
דחיפותה, לבין המבנה המוסדי המופקד עליה.

קיימת הצעה — קראתי עליה בעתונות — להעביר
לעיריית ירושלים את כל הסמכויות שיש לממשלה.
ההצעה מאוד מעניינת. אבל האם עירייה, האם רשות
מוניציפאלית כלשהי, בהתחשב במבנה שלה, מסר
גלח לבצע משימה זו של הכפלת אוכלוסיית ירושלים,
עם השקעות המיליארדים הכרוכות בזה ועם יכולת הבי-
צוע והתיאום הכרוכה בזה? אני בספק רב. אני בספק
רב שאינו שהיא עירייה, ויהיה בה ראש העיר המוכשר
ביותר, מסוגלת לעשות זאת. ואין זה שונה בירושלים,
אשר בה לא הצליחה עדיין העירייה לאשר תכנית-האב
של העיר, לאשר תכנית-המיתאר של העיר, תכנית-
המיתאר של האזור המרכזי.

הבה נבדוק האם קיימת אפשרות אחרת שהיית
מבקש להציע אותה, ואני מבקש משר המשפטים להת-
יחס אליה. אפשר גם לרכז סמכויות בצורה אחרת.
אני מציע שהממשלה תכריז על החומש הקרוב כחומש
חירום לפיתוח ירושלים ותיצור מכשיר אירגוני אד-
מיניסטרטטיבי לקדם משימה זאת. המכשיר החדש
הזה ירכז בתוכו את כל הסמכויות התקציביות של כל
משרדי הממשלה והעירייה המיועדים לפיתוח העיר,
וכמובן, גם את סמכויות התיכנון הפיסי של עיריית
ירושלים. יש להכריז על ירושלים כאזור לאומי מיוחד
לתיכנון ופיתוח למשך חמש שנים. יש לעבד תכנית
כוללת ומתואמת, המבטאת יעדים מוגדרים. אני חושב
שהיעד הזה של פיתוח ירושלים, הגדלת אוכלוסייתה
ב-10,000 בשנה, עם כל הבנייה בשטח הכרוכה בכך,

אליעזר רוני (המערך):

בנינו שכונות מסביב לירושלים אשר העמיסו
עומס גוסף על מרכז העיר ואשר יצרו בעיות תח-
בורתיות חדשות וקשות.

יוסף תמיר (הליכוד):
נכון.

אליעזר רוני (המערך):

מדי שנה גדל צי הרכב ב-17%. האם ירושלים
לא היתה צריכה להיות העיר הראשונה בעולם בפיתוח
בעיות תחבורה ובעיות אחרות של איכות הסביבה?

יוסף תמיר (הליכוד):

אתה רואה שיש מסכמים אתך לפעמים.

אליעזר רוני (המערך):
אני מתחיל לדאוג.

היינו יכולים להיות חלוצים בנושא זה. עיר של
400—300 אלף תושבים היתה יכולה להביא בשורה
לעולם ולהוות דוגמה כיצד פותרים בצורה אנושית
ומכובדת את בעיות התחבורה. אולם מה נעשה בקשר
לתשתית העיר הזאת בעשר השנים האחרונות?

יוסף תמיר (הליכוד):
שום דבר.

אליעזר רוני (המערך):

לא הייתי אומר זאת. עם כל הכשלונות, בכל זאת
נעשו דברים. גם ברובע היהודי בעיר העתיקה נעשו
דברים יפים ויש התקדמות ניכרת. אינני רוצה להצביע
רק על כשלונות, כי בכל דבר אפשר להיכשל. אני רוצה
לדבר על הקצב. כמה שנים אנו מדברים על הכותל
המערבי ועל כך שיש לתת לו דמות אחרת, חדשה,
נכונה? כמה פעמים דיברנו על חידושו של בית-
הכנסת "התורבה"? מפעל זה הרי יכול היה להיות
סמל עצום של חידוש החיים היהודיים בעיר העתיקה.
אבל לא עשינו זאת. כמה פעמים דיברנו על איחודה
מחדש של ירושלים? אינני מדבר על "חומה-ומגדל"
ברמות ובגבעות ועל עיבוי ירושלים, אלא ממש על
איחודה מחדש במקומות שבהם היו החומות המפרידות,
מקומות שבהם העיר מחולקת באופן פסי ממש על-
ידי מאות מטרים של שממה. שום דבר אחר לא יקבע
את איחודה מחדש של ירושלים כמו חיבורה על-ידי
חיים חדשים, חיים שוקקים בשני חלקי העיר, אל מול
שער-שכם ואל מול שער-יפו. זה אולי התפקיד הפור-
ליטי-לאומי החשוב ביותר שעלינו למלא היום. זה
חשוב הרבה יותר מאשר עוד עשר דירות ברמות או
במעלה-אדומים.

יוסף תמיר (הליכוד):

בנתאי שלא ימסחרו פארקים לאומיים.

אליעזר רוני (המערך):

אנא אל תפריע לי, רשות הדיבור עכשיו אינה
נחונה לך.

יוסף תמיר (הליכוד):

אני רוצה לעודד אותך למעשים טובים.

אליעזר רוני (המערך):

לא ניתן לפתור את הבעיות של ירושלים מבלי

חברתיים, על-ידי ארגון הפעילות הקהילתית בשכונות. הרובע היהודי בעיר העתיקה מאוכלס ברובו, ופעולות הפיתוח בו נמשכות. בד-בבד ננקטו גם צעדים ברבי צים הערביים של העיר העתיקה, וברבעים ערביים אחרים, לשפר את מערכות הביוב ומערכות תשתית אחרות. בשנה האחרונה בלבד הושקע בנושא זה סך של כ-25 מיליון לירות.

אייחד כמה מלים על קריית האוניברסיטה שעל הר-הצופים, הכוללת את הקאמפוס, בית-החולים "הד" ושיכונני הסטודנטים. התיכנון הוא לכ-20,000 איש — סטודנטים, סגל ואחרים, שיוזקקו לשירותי הקריה במשך היום. עד עכשיו הוא משרת כ-4,000 איש בלבד, כלומר רק 20% מהמתוכנן. התשתית של התכנית הגדולה בוצעה בשיעור של כ-90%, והכ-50% בוצעה בשיעור של כ-50%, אבל מצב זה מוקף פא למעשה זה שנים אחדות, ואני מקווה שבשנה הקרובה נוכל לחדש את הבנייה.

אני שמח להודיע לכנסת שבשנה הקרובה נתחיל על הר-הצופים בהקמת המשכן החדש של בית-המשפט העליון, שהוא ראוי זה מזמן למשכן טוב מזה שבו הוא שוכן היום. אני שמח על כך הן כיושב-ראש ועדת השרים לענייני ירושלים והן כשר המשפטים.

לצורך גיבוש כיווני הפיתוח של האזור המטרופוליטני של ירושלים, בשים לב לכלול השקיפות החיוביים להתחנות אותנו, הקימה ועדת השרים לענייני ירושלים ועדת תיאום התיכנון ופיתוח אזור ירושלים וסביבותיה, בראשותו של מנכ"ל משרד הפנים ובהשתתפות נציגי עיריית ירושלים.

קיימות תכניות רבות לפיתוח ירושלים, ויש בי-התכניות האלה, לגבי כמה דברים, חילוקי-דעות קונצפטואליים. השאלה העיקרית היא: במה יהיה הדגש בכיווני הפיתוח בשנים הקרובות, בריכוז ותגבור האוכלוסיה בתוך העיר, בשכונות הקיימות ובאתרים הקיימים ופיתוח השטח העירוני הנוכחי, או בשכונות וישובים נוספים מסביב לירושלים. אותה ועדת תיאום שהזכרתי יושבת על מדוכה זו והיא תביא לפני ועדת השרים תכנית מגובשת או תכניות אלטרנטיביות מגובשות להכרעה בממשלה.

אנחנו פועלים לפיתוח מקורות תעסוקה בירושלים, בעיקר בכיוונים אלה: אנו מעודדים הקמת מפעלים עתידי מדע ומפעלים המעסיקים עובדים בעלי ידע מקצועי גבוה. המגמה היא להעניק למפעלים כאלה בירושלים הקלות בדומה להקלות הניתנות באזורי פיתוח תחומי התמריצים, המימון, מחירי הקרקע והעררה בשיכון לעובדים נדרשים. זהו סוג המפעלים הדרושים לירושלים, להבדיל ממפעלים עתידי עבודה, אנו מכינים עכשיו תכנית מעשית לזירוז העברת משרדי ממשלה מרכזיים לירושלים, ונבחנות האפשרויות להעביר משרדים ראשיים של חברות ממשלתיות לירושלים.

יוסף תמיר (הליכוד):

ד"ר-אגב, מה על ההסתדרות שהכריזה בזמנה —

שר-המשפטים י. א. צדוק:

ברצוני לציין בחיוב את החלטת הוועד הפועל של ההסתדרות להעביר את הוועד הפועל ושלוחותיו

התעסוקה, התשתית התכניתית, שירותי התקשורת — לא ניתן לבצע בצורה אחרת. קצב הגידול של ירושלים איננו כמו קצב הגידול של ערים אחרות, כגון כפר-סבא או אשקלון. תכנית כזאת לא ניתנת לביצוע באמצעים קונבנציונאליים. אם נפעל באמצעים שיגרו תיים התוצאות תהיינה שיגרותיות. מכיוון שהיעדים הם בלתי-שיגוריים והבעיה היא בלתי-שיגורית, נצטרך למצוא להם פתרונות בלתי-שיגוריים.

יוסף תמיר (הליכוד):

האם אתה מציע לקיים דיון בכנסת?

אליעזר רונן (המערך):

כן.

היוז"ר א. גיבלבר:

שר המשפטים ישיב על ההצעה.

שר-המשפטים י. א. צדוק:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עמדת ממשלת ישראל בעניין ירושלים היא ברורה לחלוטין: ירושלים השלמה היא בירת מדינת ישראל; לכל תושבי ירושלים ללא הבדל דת ולאום מובטחות זכויות שוות; מובטחים השמירה על המקומות הקדושים לכל הדתות, ליהודים למוסלמים ולנוצרים, וחופש גמור של הגישה למקומות הקדושים ושל הפולחן בהם; מובטח שוויון באסקת שירותים ציבוריים לתושבי ירושלים ללא הבדל דת ולאום. אני יכול לציין שעלאף המתחים ופעולות ההסתה נשמרו במשך כל השנים האלה יחסי שכונות תקינים בין האוכלוסיה היהודית ובין האוכלוסיה הערבית, ושקט יחסי שורר בעיר.

בעניין שלמותה של ירושלים ומעמדה כבירת ישראל קיימת אחדות דעים מלאה בעם, אך עמדתנו אינה מקובלת לפי שעה על רוב אומות העולם, בכלל זה ידידתנו ארצות-הברית, ועוד צפוי לנו מאבק מדיני קשה על ירושלים. כאן, אולי יותר מאשר בכל מקום אחר על מפת הארץ, יושפעו תוצאות המאבק על-ידי העובדות בשטח, על-ידי ההרכב הדמוגרפי ועל-ידי עבודות הפיתוח של העיר, ולכן חייבים אנו לראות את המשך פיתוחה המואץ של ירושלים כמי שימה לאומית ראשונה במעלה ובעדיפות ראשונה.

המגמה המדריכה אותנו מאז מלחמת ששת-הימים היא יצירת מציאות פסיט בירושלים ובסביבתה אשר תבטיח את שלמותה של ירושלים ותהפוך כל רעיון בדבר חלוקת ירושלים לבלתי-מיציאות. לפי מגמה זו נקבעו כיווני הפיתוח ואחרי הבנייה. מאז מלחמת ששת-הימים נבנתה הטבעת החיצונית סביב העיר, הכוללת את נווה-היעקב, אזור התעשייה עטרות, רמות, גילה, תלפיות-מזרח ומעלה-אדומים. בתוך העיר נבנו מעלות-דפנה, הגבעה הצרפתית (גבעת-שפירא), גב-עת-המבחר ורמת-אשכול. אין לי, לצערי, נתונים מדויקים על מספר יחידות הדור שנבנו בירושלים מאז מלחמת ששת-הימים. האומדן הוא שהמספר בבנייה ציבורית ופרטית כאחד הוא בין 25,000 ל-30,000 יחידות דיור.

פעולת הבנייה נמשכת, אם כי גם ירושלים לא נמלטה ממגבלות תקציביות ומהמדיניות הכלכלית, ול-אחרונה עושים משרד השיכון ועיריית ירושלים מאמץ צים משותפים לשפר את איכות החיים בשכונות החדשות על-ידי הקמת מוסדות חינוך, מוסדות רפואיים, מוסדות

— הצעת לסדר-היום (צדוק, גיבלבר, י. תמיר, רונן) ;
חוק רציפות הדיון בהצעות חוק (תיקון מס' 2) (גיבלבר, קצב, צדוק) —

היו"ר א. גיבלבר :

רשות להצעה אחרת לחברת-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (הליכוד) :

כבוד היושב-ראש, אני מציע שתקום ועדה מיוחדת לענייני ירושלים, ושזו תהיה ההנחיה של המליאה.

היו"ר א. גיבלבר :

חברת-הכנסת יוסף תמיר, את הצעתך תביא לוועדת הכנסת.

נצביע על ההצעה שהנושא יועבר לוועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נקבלה.

היו"ר א. גיבלבר :

חברת-הכנסת אליעזר רונן, האם אתה מסכים שההצעה לסדר-היום תועבר לוועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה ?

יוסף תמיר (הליכוד) :

יש לי הצעה אחרת.

אליעזר רונן (המערך) :

אני מסכים שהנושא יועבר לאותה ועדה שהשר מתקשה להצביע עליה. אני מסכים להצעה.

ז. חוק רציפות הדיון בהצעות חוק (תיקון מס' 2), תשל"ז—1976 * (הצעת חברת-הכנסת נ. קצב)

היו"ר א. גיבלבר :

הסעיף הבא בסדר-היום הוא הצעת חוק רציפות הדיון בהצעות חוק (תיקון מס' 2), תשל"ז—1976 — של חברת-הכנסת נווהת קצב. רשות הדיבור לחברת-הכנסת קצב.

נווהת קצב (המערך) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כוונת הצעת חוק פרטית זו היא לתקן את סעיף 1 לחוק רציפות הדיון בהצעות חוק, תשנ"ה—1964, והיא באה לאפשר רציפות דיון בחוקים שאחת מוועדות הכנסת היוצאת דנה בהם, אף אם עברו קריאה ראשונה בכנסת שלפני הכנסת היוצאת. כלומר, הכוונה להסיר את ההגבלה של החלת דין רציפות לפעם אחת בלבד.

קורה מפעם לפעם שמועברות לדיון בוועדות הכנסת הצעות חוק בעלות סעיפים רבים המיועדות להסיר דיר עניינים עקרוניים, ומעצם טיבן של הצעות חוק מסוג זה, עריכתן לקראת הגשתן לכנסת גוזלת זמן, הדיונים בהן מתמשכים, וכך קורה שאינם מסתיימים בתקופה של שתי קאדנציות. דהיינו, אף החלת דין רציפות על-פי החוק הקיים על הצעת חוק, אין בה מועיל, והעבודה הרבה שה שקעה בהצעות חוק אלה אינה נושאת פרי. יש הצעות חוק הכוללות לפעמים 100 סעיפים, ומושקעת בהן עבודה רבה בוועדות הכנסת באקדנציה קודמת, ולעתים באקדנציה שנייה, ומלבד הכנסת גם הממשלה משקיעה עמל רב בהן, ונציגי הציבור מוזמנים מדי פעם להופיע בוועדות כדי לחוות דעתם עליהן, דבר הגורם לביזבוז משאבים אנושיים וכספיים במשק, ובסופו של דבר יוצא שכל המאמץ הזה אינו נושא פרי וצריך לשוב ולהניח את

ההצעות על שולחן הכנסת שנית לקריאה ראשונה ולפתוח מחדש בכל התהליך המקובל.

יש לציין שמאז קבלת החוק העיקרי בשנת 1964 ועד היום השתמשו בו במקרים רבים וחשובים. מהנחיות על דיוני הכנסת מתברר שחוק רציפות הדיון הוחל כ-40 פעמים. בכנסת השישית הוחל החוק על 11 הצעות חוק ; בכנסת השביעית הוחל החוק על 6 הצעות חוק ; ובכנסת השמינית, במושב ראשון ובמושב שני, הוחל החוק על 22 הצעות חוק, כך שהשימוש בו היה נחוצ וחשוב, ולאור זה אין הצדקה שלא נסיר את ההגבלה שבחוק הקיים שהצבעתי עליה. ההצעה באה למלא את החוק יותר תוכן בכך שהיא מאריכה את האופציה של החלת הרציפות בלי לפגוע בעקרון שנקבע בחוק, שהרי ההכרעה נשמרת תמיד בידי הכנסת, וטיבו של החוק, כחוק הסמכה בלבד, אינו נפגע.

בגלל חשיבות העניין אני מבקשת את הכנסת לקבל הצעת תיקון זו ולהעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר א. גיבלבר :

ישיב על הצעת חוק זו שר המשפטים.

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק של חברת-הכנסת נווהת קצב נראית לי צריך לזכור שדין הרציפות אינו חל אוטומאטית. בסופו של דבר זה נתון להחלטתה של הכנסת, ואם קורה צירוף מקרים, למשל, שהכנסת בסוף כהונתה העבירה הצעת חוק בקריאה ראשונה והכנסת שלאחריה החילה את

הראשונה, ואחר כך בכנסת הבאה לאחר רציפות לא מסיימת הכנסת את הדיון בחוק. אני חושב שדווקא זה המקרה שצריך למנוע אותו, שיגישו ערב הבחירות הצעות חוק באופן הפגנתי ואחר כך ימשכו אותן בכנסת האחת ובכנסת השנייה.

אני מציע לכנסת להסיר את ההצעה מסדר-היום.

הי"ר א. גיבלבר :

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות.

זלמן שובל (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, בבקשה, להעמיד להצבעה.

אסתר הרליין (המערך) :

אדוני היושב-ראש, יש לחברת-הכנסת קצב הזכות להשיב.

הי"ר א. גיבלבר :

חברי הכנסת, הממשלה תמכה בהצעתה של חברת הכנסת קצב, ולכן אין למציעה זכות להשיב. יש לשר המשפטים זכות להשיב, אבל הוא לא מבקש רשות הדיבור. על כן ניגש להצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום

— 20

בעד ההצעה להעביר את הצעת

— 15

החוק לוועדה

ההצעה להסיר את הצעת חוק רציפות הדיון בהצעות חוק (תיקון מס' 2), תשל"ו—1976 מסדר-היום נתקבלה.

נוזהת קצב (המערך) :

זו סתם חבלה. אתם מחבלים סתם בחוקים.

הי"ר א. גיבלבר :

חברי הכנסת, ישיבת הכנסת הבאה בשבוע הבא, ביום ב' בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

דיון הרציפות אבל לא סיימה את המלאכה, אין שום סיבה מדוע אי-אפשר יהיה לסיים את המלאכה בכנסת שלאחר מכן.

אני מסכים שהצעת חוק זו תעבור לדיון מוקדם בוועדה.

הי"ר א. גיבלבר :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת : להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ליאון דיציאן (הליכוד) :

אני נרשמתי להצעה אחרת.

הי"ר א. גיבלבר :

אני מבקש את סליחתך. בבקשה, רשות הדיבור לחבר הכנסת דיציאן, להצעה משלו.

ליאון דיציאן (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום של הכנסת. אני בעצמי נתקלתי לפחות בחוק אחד שלגביו עצם הרציפות, אפילו מכנסת לכנסת, הוכיחה את עצמה כפגומה. בחוק זה כל האנשים המעוניינים הוזמנו והביעו דעתם בכנסת השביעית, במשך יותר משלוש שנים הוועדה המתאימה לא דנה בחוק, ובתחילת השנה האחרונה התחילה לדון ואז התברר שכמעט 80% של חברי הוועדה הם חברי ועדה חדשים שלא שמעו ולא ידעו מה שאמרו הצדדים המעוניינים בחוק הנדון, ולאחר שכמעט סיימו וראו את התוצאות ללא שמיעת הצדדים התברר בצור הברורה ביותר שכל הצדדים התעוררו, פנו במברקים, פנו ישירות לכל חברי הוועדה ודרשו להופיע שנית, להביע דעתם ולראות מה נראה ומה נעשה בחוק הזה.

בעניין מה שמציעה לנו עכשיו חברת-הכנסת קצב, רוצה אני להעיר על דבריו של כבוד שר המשפטים. שר המשפטים אמר שבסוף הקאדנציה מוגש חוק, הוא מועבר לוועדה אחרי הקריאה

הישיבה ננעלה בשעה 15:13.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות שני"ו—שנ"ח

- א. החלטה בדבר הארכת תקפן של תקנות 8 עד 10 לתקנות-שעת-חירום (יציאה לחוץ-לארץ), תש"ה—1948.
- ב. בעיית העובדים היומיים — דיון.
- ג. המצב במוסדות לילדים בארץ — דיון.
- ד. חוק השופטים (תיקון מס' 4), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (החזקת תעודת זהות והצגתה), תשל"ו—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. חוק עידוד השקעות (חברות עתירות הון), תשל"ז—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מס' 4), תשל"ז—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ח. חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות (תיקון מס' 4), תשל"ו—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ט. חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ז—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- י. חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 4), תשל"ז—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יא. שאילתות ותשובות.
- יב. הצעות לסדר-היום.
- יג. חוק האפוטרופוס הכללי, תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- טז. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- יח. חוק הבחירות לכנסת התשיעית (הצבעה במכשיר הצבעה), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- יט. חוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת חברי-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, מ. גז, ז. שובל ומ. שחל.
- כ. חוק המקדמה (מס' 2), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק מס מכירת צמודים, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה) — תשובת שר האוצר.
- כב. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 6), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 7), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 5), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- כו. חוק שירות הציבור (מתנות), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפול) (תיקון מס' 3), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק רואי חשבון (תיקון מס' 3), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- כט. חוק פיצויי פטורין (תיקון מס' 6), תשל"ז—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ל. חוק פיצויי פטורין (תיקון מס' 7), תשל"ז—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- לא. חוק לתיקון פקודת השותפויות, תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- לב. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- לג. אתריות ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות — דיון.
- לד. בעיית הירידה מהארץ — דיון.
- לה. דו"ח ועדת חורב — דיון.
- לו. תיקפן של השקעות במפעלים פטרוכימיים — דיון.
- לז. השיבושים החמורים בשירותים הציבוריים — דיון.
- לח. שידורים בטלוויזיה הפוגעים במוראל הציבור — דיון.
- לט. הודעת הממשלה בדבר ההחלטה להפסיק את פעילותו של מפעל מכרות הנחושת תמנע — דיון.
- מ. הדרכים לביצוע המלצות ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה — דיון.
- מא. פיטורי עובדים דרוזים בנמל חיפה — דיון.
- מב. התנהלויות בשומרון — דיון.
- מג. מדיניות פיזור האוכלוסיה ואיכלוס תגליל — דיון.
- מד. חילול שבת הפוגע ברגשות הציבור הדתי בבני-ברק — דיון.
- מה. ההפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע השבת והתנהגות המשטרה — דיון.

נה. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).

נו. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הג' נה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).

נז. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים) (תיקון), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).

נח. חוק להארכת תקופה של תקנות-שעת-חירום (הגבלת התנועה של כלי רכב), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

נט. חוק מילווה מלחמה ומימון רכש (תיקון מס' 3), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

ס. מעמד האשה בישראל — דיון.

סא. הצעות חוק של חברי כנסת.

סב. הצעת סיעת חזית דתית תורתית להביע אי-אמון לממשלה.

סג. חוק הפיקוח על מעונות (תיקון), תשל"ז—1976 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

מו. מניעת צעדים נוספים המכוונים להקמת מונופול מוחלט בתחבורה הציבורית על-ידי מיזוג "אגד" ו"דן" — דיון.

מז. זילזול חברת "אגד" בירושלים כלפי אזרחים המשתמשים בתחבורה הציבורית — דיון.

מח. הקמת שתי תחנות-כוח גרעיניות להפקת חשמל — דיון.

מט. חוק המועצה לענף הלול (תיקון מס' 2), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

נא. חוק החוזים האחדים (תיקון מס' 2), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).

נב. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ד—1973 (קריאה ראשונה).

נב. הצעות סיעות הליכוד וחזית דתית תורתית שלא יחול דין רציפות על הצעת חוק האיגוד השיתופי, תשל"ב—1971.

נג. חוק ביטוח פקדונות, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

נד. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).

ב. הצעות לסדר-היום לישיבות שני—שנ"ח

754. א. רונן (המערך): הצורך בהאצת פיתוחה של ירושלים ובחיוק מעמדה כבירת ישראל.

752. ש. לוי (המערך): היערכות החינוך בשנות המצוקה.

753. ג. כהן (הליכוד): כינוס פעילי העלייה ופעילים למען התרבות היהודית והדאגה לשלום המת-כנסים.

ג. החלטה בדבר אישור תקפן של תקנות 8 עד 10 לתקנות-שעת-חירום (יציאה לחוץ-לארץ), תש"ח—1948

תש"ח—1948, לשנה נוספת החל ביום י' בטבת תשל"ז (31 בדצמבר 1976) עד יום כ"א בטבת תשל"ח (31 בדצמבר 1977).

בהתאם לסעיף 5 לחוק לתיקון תקנות-שעת-חירום (יציאה לחוץ-לארץ), תשכ"א—1961, מאשרת הכנסת את החלטת שר הבטחון להאריך את תקפן של תקנות 8 עד 10 לתקנות-שעת-חירום (יציאה לחוץ-לארץ),

ד. הצעת חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ז—1976

פרק א': פרשנות

1. הגדרות

בחוק זה —

"אנרגיה" — יכולת ליצור עבודה, שניתנת לניצול בצורת חשמל, חום, אנרגיה מכאנית וכיוצא באלה;

"מקורות אנרגיה" — חמרים העשויים לשמש מקור להפקת אנרגיה;

"חיפוש אנרגיה" — כל פעולה לחיפוש מקורות אנרגיה, לרבות בדיקות וניסויים גיאולוגיים, גיאופיזיים, גיאותרמיים ואחרים, ולרבות כל פעולה להשגת ידיעות בדבר מקורות אנרגיה;

"תכנית אנרגיה" — תכנית לחיפוש מקורות אנרגיה, לייצורם, להמרתם, להפקתם, לניצולם, להחלתם או לשיוקם, לרבות תכנית לחיפוש נפט,

בהספקתם של מקורות אנרגיה באמצעות מערכת ארצית או אזורית ;

"צרכני אנרגיה" — צרכני אנרגיה בתעשייה, בחקלאות, בתחבורה ובענפי משק אחרים ;

"הרשות" — הרשות המוקמת על-פי סעיף 2 ;

"השר" — שר המסחר והתעשייה.

פרק ב': הקמת הרשות, תפקידיה וסמכויותיה

2. (11) לייעץ לשר בעניין רכישת זכויות במקורות אנרגיה בארץ ובחוץ-לארץ.

(ב) הרשות תקבע את דרכי ביצוע תפקידיה.

4. סמכויות הרשות

(א) באישור השר מוסמכת הרשות להתקין תקנות בדבר —

(1) חיפוש מקורות אנרגיה והפקתם ;

(2) ביצוע תכניות אנרגיה ;

(3) שימוש במקורות אנרגיה ;

(4) חסכון במקורות אנרגיה.

(ב) כל אשר הרשות רשאית להסדיר בתקנות לפי סעיף זה רשאית היא בתקנות לאסור, להגביל, להטיל עליו פיקוח או ביקורת ולהתנותו בתנאים, לרבות תנאים לקבלת רשיון כללי או מיוחד.

5. התייעצות ברשות

(א) מי שרשאי על-פי כל דין לקבוע מחירים למקורות אנרגיה או לתת היתר להעלאתם יתייעץ תחילה עם הרשות.

(ב) הצעת תקציב למימון תכניות אנרגיה במסגרת חוק התקציב תיערך בהתייעצות עם הרשות.

6. דרישת מידע

הרשות רשאית לדרוש מידע ותייעוד מעוסקים באנרגיה ומצרכני אנרגיה לצורך עריכת מחקרים ותכניות אנרגיה ולמעקב אחר ביצוע תכניות כאמור ; מידע ותייעוד שנמסרו כאמור ישמשו למטרות האמורות בלבד.

להפקת נפט או לפיתוח כמשמעותם בחוק הנפט, תשי"ב-1952¹ (להלן — חוק הנפט) ;

"עוסק באנרגיה" — מי שעוסק בחיפוש מקורות אנרגיה, בפיתוחם, בהפקתם, בייצורם, בהמרתם, בעיבודם, באגירתם, באחסנתם או בהקמת מית"קנים והפעלתם לצרכים כאמור, וכן מי שעוסק

2. הקמת הרשות

מוקמת בזה רשות לאומית לאנרגיה, שתפקידיה וסמכויותיה יהיו בהתאם להוראות חוק זה.

3. תפקידי הרשות

(א) תפקידי הרשות הם —

(1) להכין תכניות למדיניות לאומית להפקת אנרגיה, לניצולה ולדרכי השימוש בה ;

(2) לרכוש את הטיפול בענייני האנרגיה בישראל ולפקח על רכישת מקורות אנרגיה, עיבודם, שיווקם, אחסנתם והספקתם, לרבות זיקוק נפט ;

(3) להכין ולהמליץ על ביצוע תכניות אנרגיה ;

(4) ליווה, לערוך ולעודד מחקרים בעניין חיפוש מקורות אנרגיה, הפקתם וניצולם ;

(5) לפקח על ביצוע תכניות אנרגיה שאושרו כדין ;

(6) לתכנן חסכון במקורות אנרגיה והקצאת מקורות אנרגיה לצרכי המשק השונים ;

(7) לתכנן שימוש במקורות אנרגיה בשעת חירום בהתאם לצרכי הבטחון וענפי המשק השונים ;

(8) לטפל בהסכמים לחילופי מידע בתחום האנרגיה, לרבות עם גורמי חוץ ;

(9) לעודד עוסקים באנרגיה ולתאם ביניהם בחיפוש מקורות אנרגיה ובביצוע תכניות אנרגיה ;

(10) לייעץ לעוסקים באנרגיה ולצרכני אנרגיה בכל הקשור להפקת מקורות אנרגיה, לפיתוחם, לניצולם ולחסכון בשימוש בהם ;

פרק ג': אירגון הרשות

7. הרכב הרשות

הרשות תהיה של 17 חברים והם :

(1) יושב-ראש הרשות שתמנה אותו הממשלה על-פי המלצת השר ;

(2) המנהל הכללי של הרשות, שנתמנה כאמור בסעיף 8 ;

(3) שני חברים שימנה ראש הממשלה ;

(4) שלושה חברים שימנה השר ;

(5) שני חברים שימנה שר האוצר ;

(6) שמונה חברים בעלי ידיעה בנושאי האנרגיה שימנה השר אחד אחד על-פי המלצות שר הבטחון, שר הבריאות, שר החוץ, שר החקלאות, שר הפנים, שר השיכון, שר התחבורה ושר התיירות.

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 32.

8. מנהל הרשות

על-פי המלצת השר תמנה הממשלה מנהל כללי לרשות (להלן — מנהל הרשות); חובת המכרז לפי סעיף 19 לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט—1959¹, לא תחול על מינוי זה.

9. הודעה

הודעה על מינוי יושב-ראש הרשות, חבריה ומנהל תפורסם ברשומות.

10. תקופת כהונה

חברי הרשות יתמנו לשלוש שנים ואפשר לחזור ולמנותם.

11. חרילת כהונה

(א) חבר הרשות יחדל לכהן כחבר בה לפני תום תקופת כהונתו באחת מאלה:

(1) התפטר במסירת כתב התפטרות לשר;

(2) נבצר ממנו דרך קבע למלא תפקידו;

(3) הורשע בעבירה שלדעת היועץ המשפטי לממשלה יש עמה קלון.

(ב) חבר הרשות שהוא עובד המדינה יחדל לכהן כתב הרשות כאשר יחדל להיות עובד המדינה.

12. מינוי מחליף

חבר הרשות שנפטר או שחדל לכהן לפי סעיף 11 ימנה השר במקומו, בדרך שבה מונה אותו חבר לפי סעיף 7, מחליף ליתרת תקופת כהונתו.

13. סדרי נוהל

(א) הרשות תקבע את דרכי עבודתה וסדרי דיון בניה במידה שלא נקבעו בחוק זה או על פיו.

פרק ד': מועצת רשות

17. מינוי

(א) השר ימנה מועצה לרשות הלאומית לאנרגיה (להלן — המועצה) שתיעץ לו בכל הנוגע לביצוע חוק זה.

(ב) השר ימנה למועצה חמישה מבין חברי הרשות, לרבות יושב-ראש הרשות ועשרים ושישה חברים שייצגו עוסקים באנרגיה, צרכני אנרגיה ומוסדות העוסקים בענייני אנרגיה או העוסקים במחקרים בתחום האנרגיה.

(ג) השר ימנה את יושב-ראש המועצה מבין חבריה.

(ד) חברי הרשות שאינם חברי המועצה יהיו רשאים להשתתף בישיבות המועצה ללא זכות הצבעה.

(ה) הודעה על מינוי חברי המועצה תפורסם ברשומות.

גירסה א'

(ב) חמישה חברי הרשות יהיו מגיין חוקי ביישיבותיה.

גירסה ב'

(ב) שבעה חברי הרשות יהיו מגיין חוקי ביישיבותיה.

(ג) החלטותיה של הרשות יתקבלו ברוב דעות חבריה הנוכחים ומצביעים בישיבה ובלבד שבעת קבלת ההחלטות נכח בישיבה מגיין חוקי.

(ד) נעדר יושב-ראש הרשות מיישיבה, ייבחר בה חבר אחר להיות יושב-ראש הישיבה.

14. כינוס הרשות

גירסה א'

יושב-ראש הרשות יכנס את הרשות לפחות פעם בחודשיים או לפי דרישת השר או חמישה מחבריה.

גירסה ב'

יושב-ראש הרשות יכנס את הרשות לפחות פעם בחודשיים או לפי דרישת השר או שבעה מחבריה.

15. ועדות

הרשות רשאית למנות, מבין חבריה או שלא מביןיהם, ועדות קבועות או לעניין מסויים; סיכומיה של ועדה יהיו בבחינת המלצות לרשות והיא תהיה רשאית לאמץ, לשנותם או לדחותם.

16. אצילת מסמכיות

(א) הרשות רשאית לאצול מסמכויותיה למנהל הרשות או לוועדה מבין חבריה, פרט לסמכויות לפי סעיף 4 ולסמכות שהשר הודיע לרשות שאין לאצלה.

(ב) מנהל הרשות רשאי, באישור יושב-ראש הרשות, לאצול מסמכויותיו לעובד הרשות.

18. תקופת כהונה

חבר המועצה יתמנה לשלוש שנים ואפשר לחזור ולמנותו.

19. חרילת כהונה

(א) חבר המועצה יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו באחת מאלה:

(1) התפטר במסירת כתב התפטרות לשר;

(2) נבצר ממנו דרך קבע למלא תפקידו;

(3) הורשע בעבירה שלדעת היועץ המשפטי לממשלה יש עמה קלון.

(ב) עובד המדינה שנתמנה להיות חבר המועצה יחדל לכהן כחבר המועצה כאשר יחדל להיות עובד המדינה.

בעה חודשים או לפי דרישת השר או עשרה מחבריה.

22. היצאה

השר רשאי לקבוע שלחברי המועצה שאינם עובדי המדינה יוחזרו מאוצר המדינה הוצאות הכרוכות במי-
לוי תפקידם.

20. סדרי נוהל

(א) המועצה תקבע את דרכי עבודתה וסדרי דיו-
ניה, ותהיה רשאית למנות ועדות.

(ב) עשרה חברי המועצה, כשביניהם היושב-ראש,
יהיו מגיין חוקי בישיבותיה.

21. כינוס

יושב-ראש המועצה יכנס אותה לפחות פעם באר-

פרק ה': הוראות שונות

27. סמכות לפי פקודת המכרות

סמכות הנתונה בפקודת המכרות¹ למפקח או למ-
נהל כמשמעותם בפקודה האמורה תהיה נתונה למנהל
הרשות בכל הנוגע למחצבים שהם מקור אנרגיה, והוא
יפעילה בהתייעצות עם הרשות.

28. תיקון חוק הנפט

בחוק הנפט —

(1) בסוף סעיף 1 יבוא :

"הרשות" — הרשות הלאומית לאנרגיה שהוק-
מה על-פי חוק הרשות הלאומית לאנרגיה,
תשל"ז-1976 ;

"המנהל" — המנהל הכללי של הרשות. ;

(2) סעיפים 2 ו-3 — בטלים ;

(3) בכל מקום שבו נאמר "המועצה" יבוא
"הרשות".

29. תיקון חוק הפעלת רכב

בסעיף 2 לחוק הפעלת רכב (מנועים ודלק), תשכ"א
— 1960², במקום "שר האוצר רשאי בהתייעצות עם שר
התחבורה" יבוא "שר המסחר והתעשייה רשאי בהת-
ייעצות עם שר התחבורה ועם הרשות הלאומית לאנר-
גיה שהוקמה לפי חוק הרשות הלאומית לאנרגיה,
תשל"ז-1976".

30. ביצוע

השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להת-
קין תקנות בנוגע לביצועו.

31. תחילה

תחילתו של חוק זה בתום שלושה חודשים מיום
פירסומו ברשומות.

23. עובדי הרשות

עובדי הרשות יהיו עובדי המדינה.

24. סמכות

כל דבר שהשר רשאי לאשר התקנת תקנות לגבי
לפי סעיף 4 רשאי הוא בעצמו להסדירו בתקנות אם לא
הותקנו לגבי תקנות כאמור, ובלבד שייוועץ ביושב-
ראש הרשות לפני שישתמש בסמכותו זו ויתן לרשות
שהות של 60 יום לפחות להתקין תקנות לאותו עניין.

25. ועדה מייעצת לתקנות

(א) השר, בהתייעצות עם יושב-ראש המועצה, ימנה
ועדה מייעצת לעניין תקנות (להלן — הוועדה),
שבראשה יושב-ראש המועצה וחבריה מבין חברי
המועצה.

(ב) השר יבקש את חוות-דעת הוועדה בטרם
יאושר תקנות לפי סעיף 4 או יתקין תקנות לפי
סעיף 24.

ג) נתבקשה הוועדה לחוות-דעתה לפי סעיף קטן
(ב), תודיע לנציגיהם של עוסקים באנרגיה או
לנציגיהם של צרכני אנרגיה, שלדעתה נוגעים
בדבר, את דבר הצעת התקנות ותתן להם הזדמנות
נאותה להשמיע דברים.

(ד) הוועדה תמסור חוות-דעתה לשר לא יאוחר
מ־30 יום מהיום שבו נמסרה בקשת השר לפי
סעיף קטן (ב) ליושב-ראש המועצה, זולת אם
השר קבע מועד מאוחר יותר.

(ה) חוות דעתה של הוועדה תהיה מגומקת ותציין
את עמדת העוסקים באנרגיה או צרכני האנרגיה
כפי שהובעה לפנייה.

26. סודיות

לא יגלה אדם דבר מדיוני הרשות או המועצה, או
מכל חומר שנמסר להן, אלא אם הסמיך אותו לכך
יושב-ראש הרשות או השר.

¹ חוקי א"י, כרך א', פרק צ"ד, עמ' 903.

² ס"ח תשכ"א, עמ' 12.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 3
מ. ארנס מציע :
בסופו יבוא :
" (12) להמליץ לשר על מינויים למועצת המנהלים של חברת החשמל.
" (13) לאשר תכניות להקמה ולהרחבה של תחנות-כוח גרעיניות להפקת חשמל."
- לסעיף 4
ח. קורפו מציע :
בסופו יבוא :
" (ג) בכל עניין שניתנה לרשות סמכות להתקנות לפי סעיף זה, כל סמכות לפי חוק אחר בטלה."
- לסעיף 5
י. פלומין מציע :
בסעיף קטן (ג) במקום "יתיעץ תחילה עם הרשות" יבוא "יקבל תחילה את אישור הרשות".
- לסעיף 7
מ. חריש מציע :
(א) במקום פסקה (1) יבוא :
" (1) יושב-ראש הרשות יהיה השר ;
(ב) בפסקה (2) בסופה יבוא :
"מנהל הרשות ישים כממלא-מקום יושב-ראש הרשות בהיעדרו".
- מ. ארנס מציע :
(א) ברישה במקום "17" יבוא "16" ;
(ב) בפסקה (4) במקום "שלושה" יבוא "שניים" ;
(ג) בפסקה (6) "שר החקלאות", "שר השיכון" ו"שר התיירות" — יימחקו.
(ד) אחרי פסקה (6) יבוא :
" (7) חבר אחד שימנה השר על-פי המלצת הוועדה לאנרגיה אטומית ;
(8) חבר אחד שימנה השר על-פי המלצת האקדמיה למדעים ;
(9) חבר אחד שימנה השר על-פי המלצת אגודת האינג'נירים והארכיטקטים."
- א. שזמטק מציע :
במקום פסקאות (4) עד (5) יבוא :
" (4) חמישה חברים שימנה השר, שארבעה מהם ימונו על-פי המלצות שר הבטחון, שר החוץ, שר הפנים ושר התחבורה ;
(5) שישה אנשי ציבור, שימנה השר והם לדעתו בעלי ידע ונסיון בתחום האנרגיה ואי-גם עובדי מדינה."
- ג. פת מציע :
במקום פסקה (4) יבוא :
"שלושה חברים שימנה השר, מהם נציג חברת החשמל ונציג התאחדות התעשיינים."
- לסעיף 8
מ. ארנס מציע :
בסופו יבוא :
"מנכ"ל הרשות יהיה בעל תואר אוניברסיטאי בהנדסה."
- לסעיף 9
מ. חריש מציע :
במקומו יבוא :
"הודעת על מינוי חברי הרשות ומנהלה הכ-ללי תפורסם ברשומות."
- לסעיף 13
לסעיף קטן (ב) שתי גירסאות.
מ. חריש מציע :
בסעיף קטן (ד) אחרי "נעדר יושב-ראש הרשות" יבוא "או ממלא מקומו הקבוע".
- לסעיף 14
שתי גירסאות.
מ. חריש מציע :
"או לפי דרישת השר" — יימחק.
- לסעיף 17
ח. קורפו מציע :
בסעיף קטן (ג) בסופו יבוא :
"שלא מבין חברי הרשות".
- לסעיף 18
ג. פת מציע :
הסיפה "ואפשר לחזור ולמנותו" — תימחק.
ב. צ. חלפון מציע :
בסופו יבוא : "שלוש פעמים".
- לסעיף 19
י. פלומין מציע :
בסעיף קטן (א), בסופו יבוא :
" (4) היה חבר המועצה חשוד בעבירה שלדעת היועץ המשפטי לממשלה יש עמה קלון רשאי השר להשעותו מחברותו במועצה".
- לסעיף 20
ד. קרין מציע :
במקום סעיף קטן (א) יבוא :
"יושב-ראש הרשות יהיה יושב-ראש המועצה".

לסעיף 24

מ. חריש מציע:

במקום "שייוועץ ביושב-ראש הרשות" יבוא
"שייוועץ ברשות".

לסעיף 27

י. פלומין מציע:

אחרי "שהם מקור אנרגיה" יבוא "כפי שיוג"
דרו ופורסמו ברשומות מדי פעם".

ה. הצעת חוק הפיקוח על מעונות (תיקון), תשל"ז—1976

עון עד לסיום ההליכים המשפטיים, בתנאים
שיקבע, לרבות דאגה לחוסים.

ב9. ביצוע

(א) בית-המשפט רשאי להטיל בצו את בי-
צוע סגירת המעון על רשות שיקבע או על
מנהל המעון ולתת להם הוראות בדבר דרכי
הביצוע.

(ב) הוטלה סגירת המעון על מנהל המעון
והוא לא ביצע את הצו שהוטל עליו, דינו —
מאסר שישה חדשים ומאסר שבעה ימים לכל
יום שבו נמשכה העבירה אחרי המצאת הצו.
(ג) על אף האמור בכל חוק יהיו עבירות
לפי סעיף זה עוונות לכל דבר.

ג9. שמירת סמכות

שום דבר בחוק זה לא יתפרש כאילו בא לג-
רוע מסמכותו של בית-המשפט לפי פקודת
בזיון בית-המשפט², אך לא ישא אדם באחריות
גם לפי חוק זה וגם לפי פקודת בזיון בית-
המשפט.

1. הוספת סעיפים 9א—9ג

אחרי סעיף 9 לחוק הפיקוח על מעונות, תשכ"ה—

1965¹, יבוא:

9א. סגירת מעון

(א) הוכח לבית-משפט השלום, במשפט המת-
נהל לפניו על עבירה לפי סעיף 9 או על-פי
בקשת שר הסעד או מי שהוא הסמיך לכך,
שאינו מתקיים במעון תנאי מהתנאים שנקבעו
בחוק זה או בתקנות או ברשיון על פיו, רשאי
הוא, בין אגב הרשעה בעבירה כאמור וב-
נוסף לכל עונש שיטיל ובין בדרך היענות
לבקשה כאמור, לצוות על סגירת המעון לצ-
מיתות או לתקופה שיקבע, בתנאים שיקבע,
לרבות דאגה לחוסים.

(ב) הוגש כתב אישום על עבירה לפי סעיף
9, או הוגשה בקשה מטעם שר הסעד כאמור
בסעיף קטן (א), רשאי בית-משפט השלום,
על-פי בקשה נוספת מאת התובע או בא-
כוח השר, לפי העניין, לצוות על סגירת המ-

¹ ס"ח תשכ"ה, עמ' 48.² חוקי א", כרך א', פרק כ"ג, עמ' 332.

ו. הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 6), תשל"ז—1976

1. תיקון סעיף 5

בשעת פטירתו, לרבות הידוע בציבור כבן זוגו
והוא גר עמו, וילד של העובד שהוא בגדר תלוי
במבוטח לעניין גימלאות לפי פרק ג' לחוק הביטוח
הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—1968²;

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "התלויים" יבוא
"התלוי".

בסעיף 5 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג—1963¹ —
(1) בסעיף קטן (א), בהגדרת "שאירים", במקום
"בן זוג וילד של העובד שהם בגדר תלויים במ-
בוטח לעניין גימלאות לפי חלק ב' לחוק הביטוח
הלאומי, תשי"ד—1953" יבוא "בן זוג של העובד

¹ ס"ח תשכ"ג, עמ' 136; תשל"ו, עמ' 96.² ס"ח תשכ"ח, עמ' 108.

ז. הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 7), תשל"ז—1976

1. ביטול סעיף 10

סעיף 10 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג—1963¹ — בטל.¹ ס"ח תשכ"ג, עמ' 136; תשכ"ד, עמ' 167; תשכ"ה, עמ' 215; תשל"ג, עמ' 222; תשל"ו, עמ' 258; תשל"ז, עמ' 96.

ח. הצעת חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מס' 4), תשל"ה—1975

(הצעת חברי-הכנסת ע. אמוראי, ז. המר ומ. כהן)

(2) בעל תעודה מאת מוסד להשכלה גבוהה באחד מענפי ההנדסה או האדריכלות והתעודה והמוסד הוכרו על-ידי השר לאחר התייעצות במועצה.

(3) בעל תעודת חברות באיגוד רשמי של מהנ"דסים או אדריכלים או בעל תעודת רישום, או כיוצא באלה, במדינה שבה חברות באיגוד רשמי או רישום מסמיכים לעסוק בענף ההנדסה או האדריכלות, והאיגוד או הרישום הוכרו על-ידי השר לאחר התייעצות במועצה.

3. תיקון סעיף 14 בסעיף 14 לחוק בסעיף קטן (א) לאחר המלים "הסעיפים 2" יבוא "11(ב)".

ד ב ר י ה ס ב ר

תיקון סעיף 1 לחוק על-ידי מחיקת הגדרות "מהנ"דס" ו"אדריכל" הנו פועל יוצא של תיקון סעיף 2. סעיף 14

חוק המהנדסים והאדריכלים, תשי"ח—1958, מייחד שני תארים "מהנדס (או אדריכל) רשום" ו"מהנדס (או אדריכל) רשוי", אך בסעיף 14 — הוא סעיף הע"בירות — מגן החוק רק על הראשון בהם.

הסעיף קובע סאנקציה באשר לעבירה על הסעיף פים 2 או 12. אך בעוד סעיף 2 מייחד את התואר הראשון, סעיף 12 אינו מייחד את התואר השני. הסעיף 12 מדבר בייחוד פעולות לבעל רשיון אך לא בייחוד התואר לבעל רשיון. בייחוד התואר לבעל רשיון מדבר סעיף 11(ב) בלבד. לכן מוצע בזה להוסיף את סעיף 11(ג) בסעיף שעבירה עליו יש בצידה סאנקציה, מה שוודאי היה בכוונת המחוקק אלא שלא בוטא כראוי והגיע הזמן להעמידו על תיקונו.

הצעת החוק הזאת נכתבה וכלשונה הוגשה לכנסת עוד בשנת 1971 ובדונה בדיון טרומי בישיבה שי"ט ביום 21 בפברואר 1972. החלטת הכנסת היתה להעביר את ההצעה לוועדת העבודה לדיון מוקדם, ואולם הכ"נסת השביעית לא סיימה עבודתה בנושא זה.

ט. הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 5), תשל"ו—1976

(הצעת חברי-הכנסת ש. י. גרוס)

על עבירה מסוג פשע יצווה בית-המשפט על מעצ'רו עד לממן פסק-הדין —

(1) אם נידון בעבר על עבירה מסוג פשע וטרם עברו כבר שלוש שנים מיום גמר ריצוי העונש ;

(2) אם כבר שוחרר בערובה לאחר שהוגש עליו כתב אישום על עבירה אחרת מסוג פשע ;

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק המהנדסים יימחקו ההגדרות "מהנ"דס" ו"אדריכל".

2. תיקון סעיף 2

סעיף 2 לחוק יהיה סעיף קטן (ב) ולפניו יבוא :

"(א) לא ישא אדם את התואר "מהנדס" או "אדריכל" או כל תואר דומה לאלה עד כדי להטעות, ולא יתחזה אדם כמהנדס או כאדריכל אלא אם הוא —

(1) בעל תעודת מוסמך למדעי ההנדסה או מוסמך לארכיטקטורה מאת הטכניון, מכון טכ"נולוגי לישראל.

סעיפים 1—2.

חוק המהנדסים והאדריכלים, תשי"ח—1958, קבע תא התארים "מהנדס (או אדריכל) רשום" ו"מהנדס (או אדריכל) רשוי". החוק מסדיר את דרך ייחוד הפעולות במקצועות ההנדסה והאדריכלות ולצורך זה קבע את התארים הנ"ל.

בנוסף להסדרת דרך ייחוד הפעולות קובע החוק את ייחוד התארים. בסעיף 2 לגבי הראשון ובסעיף 11(ב) לגבי האחרון לא קיים בחוק זה או בכל חוק אחר ייחוד התארים "מהנדס" ו"אדריכל" שהם מקובלים בציבור ומוכרים לו. תוצאת מצב זה היא שאדם אשר אין לו הכישורים המתאימים מנוע על-ידי החוק מלשאת ו/או להתחזות כ"מהנדס (או אדריכל) רשום" או "מהנדס (או אדריכל) רשוי" אך אינו מנוע מלשאת תואר ו/או להתחזות כ"מהנדס" או "אדריכל".

התיקון אינו בא לשנות מהחוק באשר לייחוד פעולות ולייחוד תארים המנויים בו, אלא להוסיף בחוק את ייחוד התארים "מהנדס" ו"אדריכל". המב"חנים המנויים בסעיף 2(א) הצעה הם אותם מבחנים המנויים בסעיף 9 לחוק לגבי הזכאים להיות "מהנדס (או אדריכל) רשום" בהשמטת האחרון בהם.

1. הוספת סעיף 31

אחרי סעיף 31 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה—1965, יבוא :

"31. סייג לשיחרור בעל עבר פלילי

חשוד בעבירה מסוג פשע לא ישוחרר בערובה אלא אם כן לא הוגש עליו כתב אישום תוך שישים יום לאחר מעצרו ; ומי שהוגש עליו כתב אישום

מדת להגיש עליו כתב אישום בגין אותם המעשים".

(3) אם התובע יצהיר כי יש יסוד סביר להניח שהחשוד ביצע שלושה מעשים שונים שיש בהם עבירה מסוג פשע והתביעה עו-

ד ב ר י ה ס ב ר

הוא בעל עבר פלילי; וכך היה הדבר גם לפני כשנה, כשבאותה העיר נזרק רימון לתוך מועדון וגרם למותם של מספר אנשים).

מטרת החוק המוצע היא למנוע את שיחוררם בע"רובה של פושעים מועדים בעלי עבר פלילי. הדבר ימנע מהם להמשיך במעשיהם ועשוי לסייע, ולו במידת מה, להפחתת מספר מעשי הפשיעה בארץ.

עם הגידול הרב במספר הפשעים הנעשים בארץ והעלייה המדאיגה בחומרתן של העבירות מתברר כי עבירות רבות, ובמיוחד החמורות שבהן, נעשות על ידי אנשים בעלי עבר פלילי; הן כאלה שכבר ריצו את עונשם על עבירות שביצעו בעבר והן כאלה הח"שודים בביצוע עבירה ומשוחזרים בערכות עד לגמר דינם (לדוגמה: אחד החשודים בביצוע הפשע המח"ריד במלון פארק בנתניה, שבו ניספו ארבעה אנשים,

י. הצעת חוק רציפות הדיון בהצעות חוק (תיקון מס' 2), תשל"ו—1976

(הצעת חברת הכנסת ג. קצב)

"או הצעת חוק של כנסת קודמת שאחת מוועדות הכנסת היוצאת דנה בה".

1. תיקון סעיף 1

סעיף 1 לחוק רציפות הדיון בהצעות חוק, תשכ"ה—1964, אחרי "לאחת מוועדותיה", יבוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

עניינים עקרוניים. מעצם טיבן של הצעות מסוג זה הדיונים בהן מתמשכים ולעתים אינם מסתיימים בתקופה של שתי קאדנציות של הכנסת. בהתאם לחוק הקיים, במקרים אלו עם תום תקופה זו ההצעה שנ"דונה גופלת, ובכנסת הבאה יש לפתוח בכל התהליך מחדש. דהיינו, הדיונים שהתקיימו בכל התקופה שחלפה היו לריק.

מוצע איפוא כי במקרה שהוחל דין רציפות על חוק פעם אחת יהיה אפשר להחיל אותו פעם נוספת אם הכנסת היוצאת דנה בו בפועל.

סעיף 1 לחוק רציפות הדיון בהצעות חוק, תשכ"ה—1964, מגביל את האפשרות של החלת דין רציפות לפעם אחת בלבד.

וזה לשונו:

"הצעת חוק שכנסת יוצאת העבירה לאחר קריאה ראשונה לאחת מוועדותיה, רשאית ממשלה שנתכוננה בכנסת הנכנסת להודיע למליאת הכנסת על רצונה שיחול עליה דין רציפות כאמור בסעיף 3".

מפעם לפעם מועברות לדיון בוועדות הכנסת הצעות חוק, בעלות סעיפים רבים, המיועדות להסדיר

יא. מסקנות ועדת הכנסת בעניין יעול והקניית משמעות לעבודת מליאת

הכנסת

קנון בקשר לשאלות ואינם משיבים עליהן בזמן הקבוע בתקנון.

הוועדה שמעה את דברי תשובתו של יושב-ראש הכנסת, שאין זו הפעם הראשונה בתולדות הכנסת שישבת הכנסת מסתיימת בטרם עת, ולא תמיד נגמר הדבר בגלל העדר שרים. לעתים הדיונים מתקצרים בהרבה מן המשוער ולכן הישיבה מסתיימת בשעה מוקדמת. עוד הודיע יושב-ראש הכנסת שלעתים הדיונים מתעכבים לפי בקשת חבר הכנסת הנוגע בדבר עצמו. חברי הכנסת מעוניינים שהשר הנוגע בדבר ישתתף בדיון, לכן בהסכמת שני הצדדים או אחד מהם נדחה הדיון.

יושב-ראש הכנסת מסר שקיים לאחרונה שיחה עם ראש הממשלה בדבר נוכחות שרים בדיוני הכנסת, וראש הממשלה הבטיח שהנושא יובא לדיון בממשלה.

ביום ט' בכסלו תשל"ז — 1.12.76 החליטה מליאת הכנסת להעביר לדיון בוועדת הכנסת את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת אברהם כץ בנושא: "יעול והקניית משמעות לעבודת מליאת הכנסת".

יושב-ראש הוועדה, ד"ר א. אנקוריון, העלה את הנושא לדיון בוועדה ביום ט"ו בכסלו תשל"ז (7 בדצמבר 1976), ובדיון הנ"ל הוזמנו להשתתף יושב-ראש הכנסת מר ישראל ישעיהו ושרי-המשפטים ח. י. צדוק כנציג הממשלה.

חברי-הכנסת כץ בנמקו הצעתו טען כי הממשלה אינה ממלאה תפקידה כספק עיקרי של הצעות-חוק וכי הנושאים שהכנסת החליטה לקיים עליהם דיון אינם מועילים לדיון בכנסת. לדעתו, ניתן לקיים דיון נים במליאת הכנסת גם ללא נוכחות שרים. כמו כן קבל על כך ששרים אינם ממלאים את הוראות הת-

שר המשפטים הודיע שהיה דיון בממשלה בנושא נוכחות השרים בעת הדיונים בכנסת והובהר שהממשלה רואה חובה שכל חבר ממשלה יתייצב בכנסת לדיון בנושאים שהוחלט לדון עליהם. שר המשפטים מצפה שכתוצאה מפנייתו של יושב-ראש הכנסת לראש הממשלה וכתוצאה מחילופי הדברים בישיבת הממשלה לא תהיינה תקלות בקשר לנוכחות שרים בכנסת.

בסיום דבריו אמר השר שלגבי תשובות לשאלות תות יש להקפיד על ההוראות הקבועות בתקנון, היינו שהשר ישיב עליהן תוך 21 יום.

יושב-ראש הכנסת השיב לשואלים מבין חברי הוועדה כי מזה שנים נשלחות תזכורות לשרים וכי אין הוא גורס חובת מינימום של זמן ביחס למשך ישיבת המליאה.

כן מסר יושב-ראש הכנסת שהוא מתכוון לזמן את יושב-ראש הוועדות ולתכנן את זמנם כדי להביא את הנושאים המונחים בוועדות לגמר המלאכה ואם יהיה צורך אף להביא לשינויים בסדרי עבודת הבית ולאפשר לוועדות לקיים ישיבות על חשבון המליאה.

הוועדה החליטה לרשום לפניו את דברי תשובתו של יושב-ראש הכנסת ישראל ישעיהו ואת דברי תשובת שר המשפטים מר ח. י. צדוק.

יושב-ראש הכנסת הודיע כי נשלחו הודעות לשרים על המועדים, בחודש הקרוב, בהם יועלו בכנסת נושאים בתחום אחריותם. וכן ציין שהמפתח לשיפור הדיונים בכנסת הוא בידי ועדת הכנסת.

שר המשפטים מר ח. י. צדוק אמר שהוא מאמין כי בשיטת הממשל שלנו הכנסת והממשלה אינם נמצאים בעימות אלא בתיאום, ואם יש צורך בבירור המצב, המקום הוא בוועדת הכנסת.

לדעת השר מתפקדת הכנסת כראוי ויש איזון בין הסוגים השונים בעבודתה. אולם כאשר אין היקף מספיק של חוקים המובאים לקריאה שנייה ושלישית מטעם הוועדות נדרש היקף גדול יותר של הצעות חוק לקריאה ראשונה.

השר ציין שכ-50 הצעות חוק נמצאות בדיונים בוועדות להכנתן לקריאה שנייה ושלישית ולמעלה מ-50 הצעות חוק נמצאות בוועדות אחרי דיון מוקדם. עוד הוסיף שמכיוון שנותרו כ-6 חודשים עד הבחירות לכנסת, מתוכם חודש פגרת הפסח, רק מספר מועט של חוקים שיובאו לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה, יוכלו להגיע לדיון בכנסת לקריאה שנייה ושלישית. לכן הציע השר לעודד ולהגביר את עבודת הוועדות, אפילו במקצת על חשבון עבודת מליאת הכנסת, כדי לסיים את הדיון בהצעות חוק ולהגישן לכנסת לקריאה שנייה ושלישית.

י. מסקנות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בנושא הצורך בהגברת לימוד השפה הערבית בבתי הספר לאור חיוניותה לבטחון ולשלום

התרבות הערבית, תוך שילוב פרקים מתאימים מההיסטוריה והספרות הערבית.

(4) הוועדה דורשת מן המזכירות הפדאגוגית של משרד החינוך והתרבות להגיש לה תכנית הכוללת סעיפי תקציב. תקנים ודרכים להכשרת מורים לשם ביצוע המלצה מס' 2.

(5) המזכירות הפדאגוגית של משרד החינוך והתרבות תמציא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת לוח זמנים משוער לביצוע ההמלצות מס' 2 ו-4.

(6) הוועדה ממליצה לפני המזכירות הפדאגוגית של משרד החינוך והתרבות למצוא דרכים לעידוד הלימוד במגמות מורחבות בבתי-ספר תיכוניים.

(7) הוועדה מחייבת את הטלוויזיה הלימודית לכ- לול שיעורים בשפה הערבית בתכניתיה.

(8) הוועדה ממליצה על שילוב מורים ערביים כמו- רים לשפה הערבית בבתי-ספר יהודים.

ביום כ"ד באדר א' תשל"ו (25 בפברואר 1976) העבירה מליאת הכנסת לוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-היום מס' 1685 של ח"כ נוזהת קצב בנושא: "הצורך בהגברת לימוד השפה הערבית בבתי-הספר לאור חיוניותה לבטחון ולשלום".

הוועדה נתכנסה לשתי ישיבות ושמעה דברים מפי נציגי משרד החינוך והתרבות ונציגי צה"ל.

להלן המלצות הוועדה:

(1) הוועדה מייחסת חשיבות מיוחדת ללימוד השפה הערבית בבתי-הספר העברי ומציינת את התרשמותה מן העובדה שכל המוסדות הנוגעים בדבר מכירים בחשיבותו של הנושא ועושים רבות לקידומו.

(2) הוועדה קוראת למשרד החינוך והתרבות לבצע לאלתר כי הוראת השפה הערבית כשפה רשמית שנייה תהיה חובה בבתי-הספר היסודי והעל-יסודי.

(3) הוראת השפה הערבית תיעשה באמצעות נכסי

הצעת מיעוט

הידידות בין העם היהודי בישראל והעמים הערביים, למען הכנת הדור הצעיר לכינון השלום.

ת. טובי מציע:

לאור החיוניות בלימוד השפה הערבית מבקש להוסיף: "למען קידום ההבנה והשלום ויחסי

סיכום הישיבות

פו: י. תמיר, מ. הכהן, ש. פרידמן, מ. כרמל, ש. לורינץ, י. שערן, מ. תלמי, א. לבנבראון, ש. תמיר, ש. אלוני, ד. קורן, א. אליאב, מ. פעיל, ב. הלוי, א. אנקוריון.

הוחלט: לא לקבל את ההצעה.

ה. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו חו על שולחן הכנסת.

ו. שריהאוצר י. רבינוביץ השיב על 39 שאילתות של חברי הכנסת: ז. שובל, ע. אמוראי, ת. טובי, י. פרגק, מ. פרידמן, ב. מואב, י. פלומין, א. כץ, א. אפרת, ג. קצב, ע. נוף, י. בארי, ש. אלוני, א. ורדיגר, י. דרניצקי (יודין), ח. שמעוני, ש. אר-בליאלמוזלינו, י. תמיר.

שרהסעד ז. המר השיב על 6 שאילתות של חברי הכנסת: א. הרליץ, א. אולמרט, ב. מואב, י. תמיר, ש. אלוני.

ז. ח. גרוסמן (יו"ר ועדת השירותים הציבוריים) הביאה לקריאה שנייה חוק הפיקוח על מעונות (תיקון), תשל"ז—1976.

הוחלט: לקבל את החוק.

ח. בהמשך הדיון בנושא המצב במוסדות לילדים בא-רץ לא נתקבלה החלטה לסיכום הדיון על-ידי השר באותה ישיבה.

ט. ש. ארבליאלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביאה לקריאה שנייה חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 6), תשל"ז—1976.

הוחלט: לקבל את החוק.

י. ש. ארבליאלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביאה לקריאה שנייה חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 7), תשל"ז—1976.

הוחלט: לקבל את החוק.

יא. בהמשך הדיון בנושא המצב במוסדות לילדים בא-רץ הוסכם לדחות, בהסכמת המדינה, את סיכום הדיון על ידי השר לאחת הישיבות הקרובות של הכנסת.

ישיבה שנייה (כ"ג בכסלו תשל"ז — 15 בדצמבר 1976) היו"ר — א. גיבלבר.

א. יושב-ראש הישיבה א. גיבלבר הודיע על חידוש הדיון בהצעת חוק על-ידי ועדת הכספים.

ב. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ג. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב על 7 שאילתות של חברי-הכנסת: י. בארי, י. מ. אברמוביץ, ז. שובל, שר-הדחות י. רפאל השיב על 8 שאילתות של חברי הכנסת: ש. לורינץ, ד. זכין, י. שריד, מ. שחל, י. בארי, א. ורדיגר, א. הרליץ.

ישיבה שנייה (כ"א בכסלו תשל"ז — 13 בדצמבר 1976) היו"ר — י. ישעיהו; ש. ז. אברמוב.

א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. י. ארידור פתח את הדיון על בעיית העובדים היו-מיים, בוויכוח השתתפו: שר-העבודה מ. ברעם, ש. ארבליאלמוזלינו, י. ז. אמיר, א. לבנבראון, י. דרניצקי (יודין), מ. פרידמן.

ג. י. נבון (יו"ר ועדת החוץ והבטחון) הביא הצעת החלטה בדבר אישור הארכת תקפן של תקנות 8 עד 10 לתקנות-שעת-חירום (יציאה לחוץ-לארץ), תש"ח—1948.

הוחלט: לקבל את ההחלטה.

ד. ש. לוי הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הערכות החינוך בשנות המצוקה. שר-החינוך והתרבות א. ידלין השיב להצעה.

הוחלט: לכלול את הנושא בסדר-יומה של הכנסת.

ה. שר-החינוך והתרבות א. ידלין השיב על 17 שאיל-תות של חברי הכנסת: א. אליאב, א. נמיר, י. תמיר, ג. כהן, ב. מואב, ג. מועדי, ש. ארבלי-אלמוזלינו, פ. גרופר, א. כץ, מ. פרידמן, פ. שינמן.

ו. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק רשות לאומית לאנגריה, תשל"ז—1976. בוויכוח השתתפו: מ. ארגס, י. פלומין, מ. חריש, ג. פת. י. קרגמן השיב למסתייגים. בהצבעה על סעיף 4 לא נפלה הכרעה. בעקבות הצעות לסדר של מ. נסים וי. מודעי ביקש יושב-ראש הוועדה י. קרגמן להצביע על החזרת החוק לוועדת הכ-ספים לדיון חוזר.

הוחלט: להטיל על ועדת הכספים לחזור ולדון בחוק הנ"ל.

ישיבה שנייה (כ"ב בכסלו תשל"ז — 14 בדצמבר 1976) היו"ר — י. ישעיהו; א. גיבלבר; י. פרץ

א. יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו קידם בדברי ברכה את ראשי בתי המחקקים המדינתיים בארצות-הברית.

ב. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ג. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על החלטת ועדת הכנסת להעביר הצעת חוק אחת והצעה לסדר-היום לוועדות המתאימות. כן הודיע על החלטת ועדת הכנסת בדבר הגחת מסקנות של כל ועדה על שולחן הכנסת, העברת המסקנות אל השר בעניין הנדון וחובת החזרת המסקנות, לאחר עיון ויישום, תוך שישה חודשים אל יושב-ראש הכנסת.

ד. ק. כהנא הגיש הצעה להביע אי-אמון לממשלה. ראש-הממשלה י. רבין השיב להצעה. בדיון השתת-

- ד. ג. כהן הגישה הצעה לסדר-היום בדבר כינוס פעילי העלייה ופעילים למען התרבות היהודית והדאגה לשלום המתכנסים. סגן ראש הממשלה ושר-החוז' י. אלון השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החוק' והבטחון.
- ה. ע. אמוראי (בשם קבוצת חברי כנסת) הגיש הצעת חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מס' 4), תשל"ה—1975. שר-העבודה מ. ברעם השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה.
- ו. ש. י. גרוס הגיש הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 5), תשל"ו—1976. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה. ש. י. גרוס חזר והשיב לו.
- הוחלט: להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.
- ז. א. רונן הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הצורך בהאצת פיתוחה של ירושלים ובחיווק מעמדה כבירת ישראל. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדה שתקבע על-ידי ועדת הכנסת.
- ח. נ. קצב הגיש הצעת חוק רציפות הדיון בהצעות חוק (תיקון מס' 2), תשל"ז—1976. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה. ל. דיציאן הציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.
- הוחלט: להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.